

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Dimenzování územního rozvoje měst v podmínkách postmoderní společnosti
Bc. Helena Rajtrová

Diplomová práce
2018

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Helena Rajtrová**
Osobní číslo: **E15929**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj: Urbanismus**
Název tématu: **Dimenzování územního rozvoje měst v podmínkách postmoderní společnosti**
Zadávající katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Téměř dvě stě let trval nepřetržitý rozvoj českých měst. Až konec dvacátého století znamenal přechod od intenzivní urbanizace k dalším vývojovým fázím. Společenské, politické, demografické a ekonomické změny prostředí však dosud nejsou dostatečně akcentovány v hlavním nástroji urbanistické tvorby - v územním plánování. Cílem této práce je porovnat skutečné územní plány vybraných měst s cíli územního plánování danými Stavebním zákonem a s demografickými, technologickými a ekonomickými predikcemi vývoje společnosti.

Osnova:

- Vyhodnocení cílů stanovených Stavebním zákonem a dalšími územně-plánovacími dokumenty.
- Analýza vybraných územních plánů z hlediska rozsahu plánovaného rozvoje.
- Analýza strategických dokumentů vybraných měst a jejich rozvojových tendencí v posledních 25 letech.
- Vyhodnocení souladu územně-plánovací dokumentace s dalšími rozvojovými dokumenty vybraných měst.
- Formulace závěrů a doporučení.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

ANDRÁŠKO, I., P. DVOŘÁK a V. IRA (eds.). Časoprostorové změny regionálních struktur ČR a SR: Time-space Changes of Regional Structures of the Czech Republic and Slovak Republic. Brno: Ústav geoniky AV ČR, Ostrava, oddělení environmentální geografie v Brně, 2012. ISBN 978-80-86407-25-8.

FERENČUHOVÁ, S., L. GALČANOVÁ a B. VACKOVÁ (eds.). Československé město včera a dnes: každodennost - reprezentace - výzkum. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010. ISBN 978-80-87378-44-1.

KAHN, M. E. Green cities: urban growth and the environment. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2006.

Kolektiv autorů. Architecture and building culture policy of the Czech Republic. Prague: Ministry of Regional Development, 2015. ISBN 978-80-7538-045-6.

MAIER, K. Udržitelný rozvoj území. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4198-7.

RYDVALOVÁ, P., M. ŽIŽKA a B. HRUŠOVÁ. Cesta rozvoje obce. Liberec: VÚTS, 2010. ISBN 978-80-87184-14-1.

SÝKORA, L. (ed.). Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002. ISBN 80-901914-9-5.

ŠILHÁNKOVÁ, V. Ekonomické a bezpečnostní dopady (sub)urbanizace. Hradec Králové: Civitas per Populi, 2013. ISBN 978-80-87756-04-1.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Martin Maštálka, Ph.D.

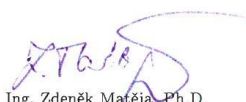
Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání diplomové práce: 1. září 2017

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2018

doc. Ing. Romána Provozničková, Ph.D.
děkanka

L.S.

Ing. Zdeněk Matějka, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2017

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 22. 6. 2018

Helena Rajtrová

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu Ing. Martinu Maštálkovi, Ph.D. za vedení mé diplomové práce, za odborné rady a za jeho trpělivost. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a blízkým, kteří mě obětavě podporovali během mého studia.

ANOTACE

Téměř dvě stě let trval nepřetržitý rozvoj českých měst. Až konec dvacátého století znamenal přechod od intenzivní urbanizace k dalším vývojovým fázím. Společenské, politické, demografické a ekonomické změny prostředí však dosud nejsou dostatečně akcentovány v hlavním nástroji urbanistické tvorby v územním plánování. Cílem této práce je porovnat skutečné územní plány vybraných měst s cíli územního plánování danými Stavebním zákonem a s demografickými, technologickými a ekonomickými predikcemi vývoje společnosti.

KLÍČOVÁ SLOVA

Územní plánování, urbanizace, stavební zákon, obyvatelstvo, města

TITLE

Urban development design in conditions of the post-modern society

ANNOTATION

For almost two hundred years lasts the continuous development of the Czech cities. By the end of the twentieth century, the transition from intense urbanization to further development phases had taken place. Social, political, demographic and economic changes in society are not yet sufficiently accentuated in the main tool of urban creation in spatial planning. The aim of this work is to compare the actual spatial plans of selected cities with the objectives of the spatial planning according to the Building Act and the demographic, technological and economic forecasts of the development of the society.

KEYWORDS

Spatial Planning, urbanization, building law, population, cities

Obsah

Úvod.....	12
1 Vymezení pojmů.....	13
1.1 Urbanismus	13
1.2 Urbanizace.....	13
1.3 Suburbanizace	15
1.4 Desurbanizace	16
1.5 Reurbanizace	16
1.6 Moderní město	16
1.7 Postmoderní město	17
2 Historie územního plánování	18
2.1 Historický vývoj měst v ČR.....	19
2.2 Situace ve 20. století	26
3 Stavební zákon.....	28
3.1 Vývoj zákonné úpravy územního plánování.....	28
3.2 Současná právní úprava územního plánování	29
3.3 Cíle územního plánování.....	30
3.4 Subjekty územního plánování	31
3.5 Úkoly územního plánování	31
3.6 Nástroje územního plánování.....	32
3.6.1 Územně plánovací podklady.....	32
3.6.2 Politika územního rozvoje	33
3.6.3 Územně plánovací dokumentace	34
3.7 Územní plán	35
3.8 Regulační plán.....	36
3.9 Zastavěné území.....	37

4	Udržitelný rozvoj území	39
5	Územní plány vybraných měst	42
5.1	Liberec.....	42
5.1.1	Základní informace o městě.....	42
5.1.2	Územní plán města Liberec	42
5.1.3	Urbanistická koncepce města Liberec	44
5.1.4	Vyhodnocení vybraných ukazatelů pro město Liberec.....	44
5.2	Hradec Králové	50
5.2.1	Základní informace o městě.....	50
5.2.2	Územní plán města Hradec Králové	50
5.2.3	Urbanistická koncepce města Hradec Králové	52
5.2.4	Vyhodnocení vybraných ukazatelů pro město Hradec Králové	53
5.3	Pardubice.....	58
5.3.1	Základní informace o městě.....	58
5.3.2	Územní plán města Pardubice.....	59
5.3.3	Urbanistická koncepce města Pardubice.....	60
5.3.4	Vyhodnocení vybraných ukazatelů pro město Pardubice.....	61
6	Porovnání a vyhodnocení vybraných měst	67
7	Závěr	74
	Literatura.....	76

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1- Valy u Mikulčic	20
Obrázek 2: Hradec Králové	21
Obrázek 3: Kutná Hora	22
Obrázek 4: Olomouc	23
Obrázek 5: Nový Bydžov	24
Obrázek 6: Pardubice	25
Obrázek 7: Územní plán města Liberec.....	43
Obrázek 8: Vývoj počtu obyvatel v Liberci v letech 1971 – 2017	45
Obrázek 9: Vývoj migračního přírůstku v Liberci v letech 1971 - 2017.....	46
Obrázek 10: Počet dokončených bytů v Liberci v letech 1997 – 2016	47
Obrázek 11: Dojížd'ka do zaměstnání a škol v Liberci.....	48
Obrázek 12: Vyjíždějící do zaměstnání a škol z Liberce.....	48
Obrázek 13: Počet ekonomických subjektů v Liberci v letech 2001 – 2017.....	49
Obrázek 14: Územní plán města Hradec Králové	52
Obrázek 15: Vývoj počtu obyvatel v Hradci Králové v letech 1971 – 2017	54
Obrázek 16: Vývoj migračního přírůstku v Hradci Králové v letech 1971 – 2017.....	55
Obrázek 17: Počet dokončených bytů v Hradci Králové v letech 1997 – 2016	56
Obrázek 18: Dojížd'ka do zaměstnání a škol v Hradci Králové	57
Obrázek 19: Vyjíždějící do zaměstnání a škol z Hradce Králové	57
Obrázek 20: Počet ekonomických subjektů v Hradci Králové v letech 2001 – 2017	58
Obrázek 21: Územní plán města Pardubice	60
Obrázek 22: Vývoj počtu obyvatel v Pardubicích v letech 1971 - 2017	62
Obrázek 23: Vývoj migračního přírůstku v Pardubicích v letech 1971 – 2017	63
Obrázek 24: Počet dokončených bytů v Pardubicích v letech 1997 – 2016.....	64
Obrázek 25: Dojížd'ka do zaměstnání a škol v Pardubicích.....	65

Obrázek 26: Vyjíždějící do zaměstnání a škol z Pardubic.....	65
Obrázek 27: Počet ekonomických subjektů v Pardubicích v letech 2001 – 2017	66
Obrázek 28: Vývoj počtu obyvatel ve vybraných městech v letech 1971 – 2017.....	67
Obrázek 29: Vývoj migračního přírůstku ve vybraných městech v letech 1971 – 2017.....	68
Obrázek 30: Počet dokončených bytů ve vybraných městech v letech 1997 – 2016.....	69
Obrázek 31: Dojíždka do zaměstnání a škol ve vybraných městech	70
Obrázek 32: Vyjíždějící do zaměstnání a škol ve vybraných městech.....	70
Obrázek 33: Počet ekonomických subjektů ve vybraných městech v letech 2001 – 2017	71

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Předpokládaný nárůst obyvatel a bytů v Liberci	44
Tabulka č. 2: Předpokládaný nárůst obyvatel a bytů v Hradci Králové	53
Tabulka č. 3: Předpokládaný nárůst obyvatel a bytů v Pardubicích.....	61
Tabulka č. 4: Vyhodnocení cílů územního plánování	72

SEZNAM ZKRATEK

a.s.	akciová společnost
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
NUTS 2	Nomenklatura územních statistických jednotek
OSN	Organizace spojených národů
př. n. l.	před naším letopočtem
PÚR	politika územního rozvoje
Sb.	sbírka zákonů
SLDB	sčítání lidu, domů a bytů
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
sv.	svatá
ÚAP	územně analytické podklady
ÚP	územní plán
ÚPHK	územní plán Hradec Králové
ZÚR	zásady územního rozvoje

ÚVOD

Vývoj počtu obyvatel v České republice je dle statistik ČSÚ stále rostoucí. Při nárůstu obyvatel dochází také k nárůstu požadavků na jejich bydlení a zabezpečení a dochází tak k migracím mezi obcemi. Ve větších městech nastupují různé fáze urbanizace. Vedení těchto měst však často není schopno nebo ochotno akceptovat změny ve společnosti a další fungování měst plánuje v intencích 19. a 20. století, kdy ve středoevropském prostoru docházelo k velmi silné urbanizaci. Vedení měst se tento trend snaží odvrátit a udržet si tak obyvatele v jádrech svých měst. Vytvářejí proto podmínky, které jsou vhodné pro život obyvatel a jedním z nástrojů pro vytváření těchto podmínek je územní plánování. To ve svých územních plánech počítá s růstem jak obyvatel, tak nového území vhodného k osidlování.

Cílem této diplomové práce je porovnat skutečné územní plány vybraných měst s cíli územního plánování danými Stavebním zákonem a s demografickými, technologickými a ekonomickými predikcemi vývoje společnosti.

V práci budou nejprve popsány základní pojmy, které souvisí s rozebíranou problematikou. Dále bude popsán vývoj měst na území České republiky. V následující kapitole bude popsán vývoj zákonné úpravy územního plánování a Stavební zákon č.183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, jelikož se jedná o hlavní právní formu, která popisuje územní plánování. Dále bude popsán udržitelný rozvoj, který úzce souvisí s územním plánováním a rozvojem měst.

V další kapitole a praktické části diplomové práce budou rozebrána tři hlavní města euroregionu NUTS2 – Severovýchod, a to konkrétně Liberec, Hradec Králové a Pardubice a budou hledány mezi nimi souvislosti. Převážně bude kladen důraz na jejich návrhy územních plánů, které se ve všech zmíněných městech v současnosti projednávají. Každé z těchto měst si stanovilo cíle, kterých chce dosáhnout do roku 2030 a to zejména v počtu obyvatel. Pro předpovídaný počet obyvatel jsou navrženy prostory pro rozvoj na území města. S nárůstem obyvatel vzniká i potřeba nových bytových jednotek, které mají vymezené místo v návrzích nových územních plánů. Předpoklady měst se ale liší s vývojem demografické křivky a cílem práce je dokázat, zda je možné tyto vize naplnit. V závěrečném vyhodnocení bude popsán výsledek sběru dat a naplnění požadovaných cílů.

1 VYMEZENÍ POJMŮ

V úvodní kapitole budou popsány základní pojmy, které úzce souvisí s obsahem celé práce a teoretické vymezení jednotlivých fází urbanizace. Závěry diplomové práce budou vycházet především z těchto pojmů.

1.1 Urbanismus

Urbanismus je vědní a technický obor, který se zabývá teorií uspořádání sídel a osídlení. Teorie urbanismu je výchozí pro územní plánování, které se zabývá územním plánováním a řízením urbanistického rozvoje sídel a osídlení a využitím jejich území. Existuje několik definicí urbanismu – jednou z nich je, že urbanismus je vytvářen souborem vědeckých a uměleckých metod a postupů sloužících při zakládání a formování lidského osídlení. Nejvíce se uplatňuje při řešení měst, ale i jiných celků, krajiny a územních jednotek s důrazem na životní prostředí. (Šilhánková, Koutný, Čablová, 2010)

„Urbanismus je teoretickou disciplínou, která se zabývá procesy urbanizace, využitím sídelního prostoru, uspořádáním a utvářením urbánního prostředí lidských sídel a osídlení, jejich fungováním, obnovou a rozvojem. Urbánní prostředí je chápáno jako hmotné prostředí určitého sídelního prostoru. Uspořádání vyjadřuje lokaci a alokaci sídelních funkcí ve vztahu k hmotnému prostředí, vyjadřuje jeho přizpůsobování společenským potřebám vyjádřených požadavky na obyvatelnost a využitelnost sídelního prostoru. Děje se tak architektonickými a stavebně technickými prostředky a organizačními opatřeními. Fungování znamená stále zajištění sídelního provozu lidských činností, které se v sídlech či v osídlení odehrávají. Urbanistická obnova a rozvoj jsou procesy přizpůsobování sídel a osídlení k potřebám společnosti.“ (Šilhánková, Koutný, Čablová, 2010, s. 3)

Hrůza (1977, s. 341) definuje urbanismus jako „nejobecnější vyjádření pro soubor pracovních metod a postupů sloužících k záměrnému formování lidského osídlení a měst.“ Jedná se tedy o obor, který se pohybuje mezi výtvarné činnosti, technického řešení a vědecké práce.

1.2 Urbanizace

Urbanizace se vyznačuje koncentrací obyvatelstva do měst, což má za následek růst měst. Urbanizační procesy probíhaly v jednotlivých státech odlišně a 19. a 20. století bývají označovány jako období urbanizace, zejména kvůli rozšiřování průmyslové výroby. Lidé

začínají pracovat v továrnách a přesunovat se tak za prací z vesnic do měst. Průmyslová výroba má i velký význam pro dopravu a začínají tak vznikat města kolem železnic.

V roce 1900 žilo dle statistik OSN ve městech cca 20 milionů obyvatel, tj. 1 % z celkové populace a existovalo 300 velkoměst (nad 100 tis. obyvatel) a 11 měst s více než 1 mil. obyvatel. V roce 1900 se pouze jedno město blížilo ke hranici pěti milionů obyvatel a byl to Londýn. V roce 2000 překročilo již toto číslo hranici 60 a 47 z nich je v rozvojových zemích, kde podle odhadů přibývá milion obyvatel týdně. „*Očekává se, že v roce 2025 budou žít ve městech nejméně dvě třetiny lidstva, to je pět miliard a 80 % z nich v dnešních rozvojových zemích, do jejichž měst bude směřovat 90 % veškerého populačního přírůstku světa.*“ (Hrůza, 2014, s. 260)

Urbanizace je chápána jako „*soustředování hospodářského a kulturního života do velkých měst na úkor venkova nebo také jako podíl obyvatel žijících ve městech*“. (Šilhánková, 2007, s. 17) Přesněji definuje urbanizaci urbanistická teorie, která říká „*mnohostranný sociálně – ekonomický proces vyznačující se stěhováním obyvatelstva do měst, růstem měst, změnami funkčního využití území sídel, koncentrací, intenzifikací a diferenciací městských druhů činností (funkcí) nebo výroby v širokém smyslu slova, vznikem nových forem a prostorových struktur osídlení a rozšíření městského způsobu života se specifickou strukturou styků, kulturou, systémem hodnotových orientací atd.*“ (Zásady a pravidla územního plánování, 1983)

Urbanizace je tedy proces, při kterém dochází k absolutnímu i relativnímu růstu měst. Je spojena se sociálními změnami, které souvisí s přechodem od společnosti tradiční ke společnosti moderní. Spolu s koncentrací obyvatelstva do měst dochází tak i k přesunu výroby, služeb, funkcí apod., které jsou důležité pro život obyvatelstva. Urbanizace má několik fází: nejprve se jedná o příliv obyvatelstva do všech městských center, poté zejména do největších měst. Po nasycení těchto sídelních nastává suburbanizace, deurbanizace (snižování počtu obyvatelstva na administrativním území městských sídel) a často také reurbanizace.

Z pohledu urbanistické teorie rozlišujeme urbanizační procesy, které můžeme rozdělit na proces přímé a nepřímé urbanizace. *Urbanizace přímá* je chápána jako stěhování obyvatelstva napřímo do velkých měst. Je to typické zejména pro země třetího světa (Afrika, Jižní Amerika, Jihovýchodní Asie), jelikož ve svých státech nemají rozvinutá města regionálního významu, ale pouze velká (hlavní) města a poté vesnické oblasti. *Urbanizace*

nepřímá je extenzivní proces růstu městského obyvatelstva, v územích, kde je rozvinutá hierarchická struktura osídlení. V praxi to tedy znamená, že se obyvatelstvo nejprve stěhuje do nejbližších meších měst s regionálním významem a následující generace poté pokračuje v urbanizaci z malého města do velkého – metropole. (Šilhánková, 2007)

1.3 Suburbanizace

Suburbanizací se rozumí rozpínání měst do okolní venkovské a přírodní krajiny. K rozvoji dochází především na okraji měst a to prostřednictvím řadových domků, jednopodlažních nebo dvoupodlažních rodinných domů s vlastní zahradou, které většinou tvoří samostatné rezidenční zóny. Suburbanizací většinou nedochází k tvorbě nových typů sídel, ale k transformaci sídel stávajících. Často výstavba příměstských oblastí může dosáhnout takového rozměru, kdy pohltní znaky původního osídlení. V suburbanizačních oblastech bývá zpravidla nižší hustota zalidnění než v oblastech městských. „*Na suburbanizaci je vhodnější nahlížet jako na proces, který vede k vytváření nových typů zástavby a využití území v rámci existujících sídelních struktur.*“ (Hrůza, 2014, s. 256) Suburbanizovaná území jsou s městem funkčně spjata silnými vazbami. Obyvatelé těchto oblastí dojíždějí do měst za prací a další občanskou vybaveností. Důvodů k suburbanizaci je hned několik – lidé touží po kvalitním životě v rodinném domě uprostřed zeleně, v centrech měst se koncentruje vyšší kriminalita nižších sociálních skupin anebo například růst cen nemovitostí ve městech. (Sýkora, 2002)

Antická i starověká města měla ji svá předměstí. U středověkých měst se předměstí rozpínala před hradbami a u měst novodobých vně správních hranic. Na těchto místech byly původně lesy, polnosti, zahrady, vinice měšťanů a sady, ale také popravčí místa nebo morové hřbitovy. V předměstí se soustřeďovala spíše chudší část obyvatelstva, která si zde stavěla své příbytky, ale od starověku si zde vyšší vrstvy budovaly své vily a paláce se zahradami.

Od 18. století se kolem výrazně rostoucích měst, která neměla příliš významná historická jádra, začala tvořit výrazná předměstí. Bylo to tak například v Londýně, Vídni nebo Berlíně. V 19. století se v zázemí měst začaly stavět průmyslové budovy, nádraží, plynárny, elektrárny, skladiště, jatka, veletržní areály apod., což bylo zapříčiněno hlavně nízkou cenou těchto pozemků.

Ve 20. století se lidé stěhovali za hranice měst, zejména v naději na klidná a tichá místa. Utíkali tak před ruchem měst, stísněným bydlením, ulicemi plných aut a znečištěným ovzduším. Postupem času vyšlo najevo, že většinu těchto negativních vlivů si přinesli s sebou

na okraje měst. Suburbanizace se považuje v posledních desetiletích 20. století za novodobý jev ve vývoji lidstva. (Hrůza, 2014)

Suburbanizace je vyjádřena jako „proces rozšiřování předměstí, prostorová změna osídlení charakteristická hromadným stěhováním obyvatel z centrálních částí městských aglomerací a konurbací na jejich okraje a za administrativní hranice městských celků se zachováním úzkých funkčních vztahů nově osídlených území se sídelními jádry.“ (Šilhánková, 2007, s. 20) Je to fáze urbanizačního procesu, kdy počet obyvatel stagnuje nebo ubývá v jádru města a naopak roste počet obyvatel v příměstských zónách. Rozvoj takto nově vzniklých příměstských oblastí přispívá k úpadku vnitřních částí měst. Jako jeden z projevů suburbanizace je často označován *urban sprawl* do češtiny často překládané jako *sídelní kaše*. Jedná se o vytváření nové výstavby mimo kompaktní zastavěná území, avšak v oblastech na které má vliv blízká metropole. Často se tak děje v okolí významných dopravních tahů nebo na jejich křižovatkách. Při tomto procesu se zvyšuje potřeba využívání automobilové dopravy, jelikož nově vzniklá osídlená území často nejsou napojena na větší města veřejnou dopravou. Dochází tak k velkým nákladům na budování dopravní a technické infrastruktury a také na vysoký zábor půdy. (Šilhánková, 2007)

1.4 Desurbanizace

Desurbanizace se vyznačuje odlivem obyvatelstva nejen z jádra měst, ale i jeho okolí do menších měst či venkovských oblastí. Jedná se o třetí stupeň urbanizačního procesu. Dochází k celkové dekoncentraci obyvatelstva a děje se tak zejména v silně urbanizovaných zemích. Obyvatel ubývá kvůli nižší porodnosti, ale také kvůli migračním pohybům. Tento migrační proces vede k poklesu obyvatelstva ve městech, ale na druhé straně také přispívá k rozvoji a oživení venkovských oblastí. (Horská, Maur, Musil, 2002)

1.5 Reurbanizace

Posledním typem urbanizačního procesu je tzv. reurbanizace která prakticky znamená návrat obyvatel do měst. Při tomto procesu dochází k opětovnému osídlování centrálních zón ve městech. Dříve opuštěné administrativní a komerční budovy jsou restaurovány ke zcela novým funkčním využitím a potřebám bytového fondu. (Šilhánková, 2007)

1.6 Moderní město

V 18. a 19. století, v souvislosti s demokratizačními tendencemi v evropské společnosti začala růst nová města, která původně měla statisíce a později i miliony obyvatel, začala se tedy projevovat urbanizace. Na území Rakouska – Uherska se tak označovala města po roce

1848. Takto vzrostlá města se nemohla obejít bez hromadné výroby, bez velkých nároků na suroviny a zdroje, bez nových stavebních konstrukcí, bez dopravy velkých množství nákladů a lidí, bez složitých inženýrských sítí a bez zásobování velkými kvanty energií. Na tyto potřeby obyvatel odpověděly vynálezy parního stroje nebo například nových ocelových a železobetonových konstrukcí. Počátek moderní společnosti tedy lze datovat k průběhu 18. století, kdy postupně přicházela industrializace a průmyslová revoluce. Charakteristickým znakem této doby je vysoká urbanizace, při které docházelo k velkému osidlování měst a velkoměst. (www.cez.cz)

1.7 Postmoderní město

Postmodernismus lze vyjádřit jako architektonické, umělecké a filozofické hnutí, které má své počátky v poslední čtvrtině 20. století. Postmodernismus vychází ze směru modernismus i přesto, že jej ve většině ohledů kritizuje. Hlavním znakem postmodernismu je tzv. pluralita, což znamená dvojí pohled na svět a různost názorů mezi jednotlivými autory. „*Budovy postavené v postmoderním stylu jsou typické neobvyklými tvary a liniemi, což je reakce na přísně obdélníkové stavby modernismu.*“ (Hurbanová, 2014) Hlavním cílem je se co nejvíce vzdálit ideám města moderního, které se vyznačuje kompaktní zástavbou s jasně vymezeným jádrem města. Dá se tedy říci, že uspořádání postmoderního města nemá příliš pravidel a je spíše chaotické. Trendem dnešních postmoderních měst je osidlování periferií města. Lidé často migrují na okraje měst a do jejich předměstí a dochází tak k odlivu obyvatel z center, již výše zmíněná suburbanizace až desurbanizace. (Hurbanová, 2014)

2 HISTORIE ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

O územním plánování lze hovořit již v době neolitu. Kdy lidé byli nuceni zůstat na stejných místech, a tak probíhalo první plánování jejich obydlí a míst pro zemědělství. Lidé se začali zabývat obhospodařováním půdy a chovem užitkových zvířat, což se již neslučovalo s kočovným stylem života. Později se naučili rozpoznávat plochy vhodné pro výstavby obydlí, pro pěstování plodin a také pro jejich uchovávání. Územích, vhodných pro tyto aktivity, nebylo mnoho, a tak o ně často probíhalo soupeření ať už mezi jednotlivci, rodinami či kmeny.

Velkým počinem byla stavba egyptských pyramid. Na tuto práci bylo potřeba velké množství dělníků, a tak pro ně v okolí staveniště vznikala nová města. Poté ale, co dostavba pyramid skončila, ztratila tato města svůj význam a zůstala prázdná.

V pozdější době, ve starověku, probíhaly velké projekty budování a osídlování. Jako první velký projekt lze považovat plánování zavlažovacích systémů. Starověké civilizace se usazovaly na územích, které bylo nutno zavlažovat, aby se staly úrodnou půdou. Potřebu, která je vedla ke spolupráci při výstavbě a péčování o tyto zavlažovací systémy, lze považovat za vznik územně organizovaných politických celků, tedy států. Tento systém měl blahodárné účinky pro zemědělství, ale v důsledku neznalosti dlouhodobých skrytých vedlejších účinků vedl k ekologické katastrofě. Voda, kterou byla území zavlažována, totiž zanechávala v půdě minerální soli, které se zde po odpaření usazovaly a vedly k neúrodnosti půdy.

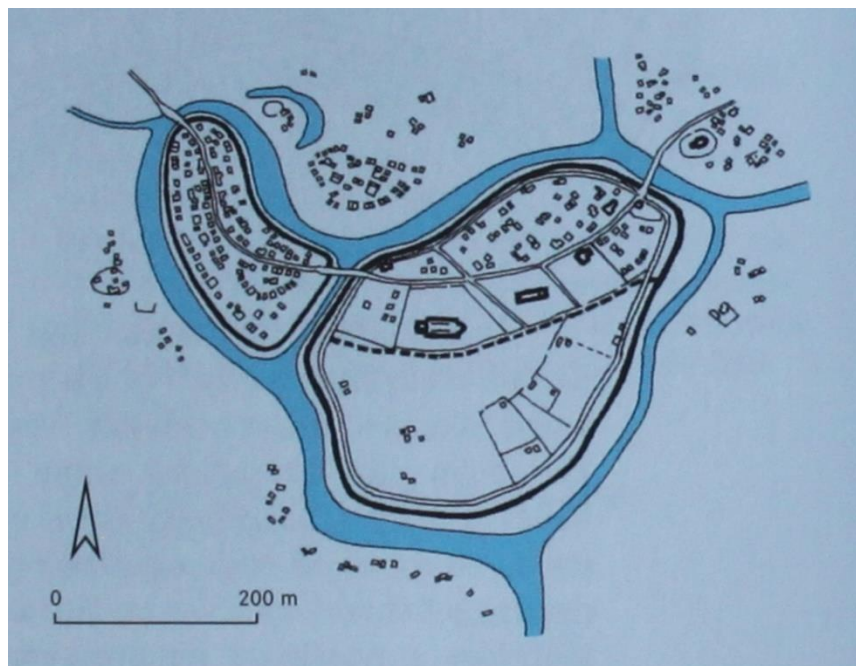
Ve starověku se mezi největší civilizace řadila například Čína, Řecko a Řím. Tyto civilizace budovaly velké sídelní systémy ať už z důvodu vojensko- strategického (Čína a Řím) nebo ekonomického (Řecko). (Maier, 2004)

V Řecku se rozvíjel především obchod, který výrazně přispěl k rozvoji dopravy a stavbě velkých námořních lodí. Objevovaly se první váhy a míry, které usnadňovaly obchod. Začaly se razit mince, což vedlo k tomu, že vytlačily směnný obchod a za zboží se začalo platit. Díky těmto novinkám docházelo k výraznému růstu řecké populace. Řecko ale bylo chudou zemí a nezvládlo by všechny své obyvatele uživit, docházelo tak k tzv. řecké kolonizaci. Řekové hledali nová místa pro osídlení. Jednalo se především o Itálii, pobřeží Malé Asie a Francii. Zajímavé bylo to, že se nejednalo o osídlování válečné, ale Řekové se snažili s původními obyvateli obchodovat a ukázat jim svou kulturu. Docházelo tak k velkému rozmachu řecké civilizace. (Osborne, 2010)

Další velkou civilizací byla ve starověku civilizace ve městě Řím. V období svého rozkvětu měl Řím 0,8 – 1,2 milionu obyvatel, bylo tedy potřeba toto velké množství lidí regulovat, a to například v oblasti dopravy. Znamé jsou také jejich složité a propracované systémy vodovodů a kanalizací. Znamá byla především římská *castra*, jednalo se o vojenské tábory zakládané podél hranice říše. Jednalo se o strategické opěrné body, jejichž organizace vyhovovala vojenským potřebám. Tato castra byla rozmístována strategicky tak, aby byl možný přesun vojsk nebo zpráv. Byla proto vybudována i dopravní síť, která propojovala sídla navzájem, ale také s Římem. S těchto táborů se postupně stávala plnohodnotná města – střediska obchodu a správy. Úspěch těchto míst byl zapříčiněn souběžným založením sídla a jeho technickou a dopravní infrastrukturou, ale také ekonomickou vyspělostí, jelikož byli financováni z centra říše. (Maier, 2004)

2.1 Historický vývoj měst v ČR

Osídlování území dnešní České republiky probíhalo dle archeologických výzkumů zhruba ve vzdálenějších vývojových etapách paleolitu (cca 600 000 – 150 000 let př. n. l.). Dle hmotných a věrohodnějších nálezů lze považovat počátky tohoto území v době Keltů (Galů), která začínala kolem 400 let př. n. l. a končí příchodem Germánů v 1. století našeho letopočtu. Tzv. oppida, rozsáhlé sídlištní útvary, které tento kmen obýval, lze považovat za první střediska řemesel a obchodu. V 5. století začali na naše území pronikat Slované a vytvářeli první státní útvary (Sámova říše, Velkomoravská říše). Vznikala nová sídliště, která byla důležitá nejen v rámci řemesel a obchodu, ale také v oblasti vojenské, správní a kulturně náboženské. (Charbuský, 2003) Nejstarší poznatky o slovanském osídlení patří do 9. století a tzv. Velkomoravské říše. V této době vznikla rozsáhlá opevněná hradiště, např. jihomoravské Valy u Mikulčic. V období mezi 7. – 9. století zde bylo jedno z center Velkomoravské říše. Charakteristické pro ně bylo seskupování usedlostí kolem církevních staveb a vladařských dvorů. Ve Valch u Mikulčic jsou stopy nejméně deseti kostelů včetně trojlodní baziliky (Obrázek č. 1). (Hrůza, 2014)

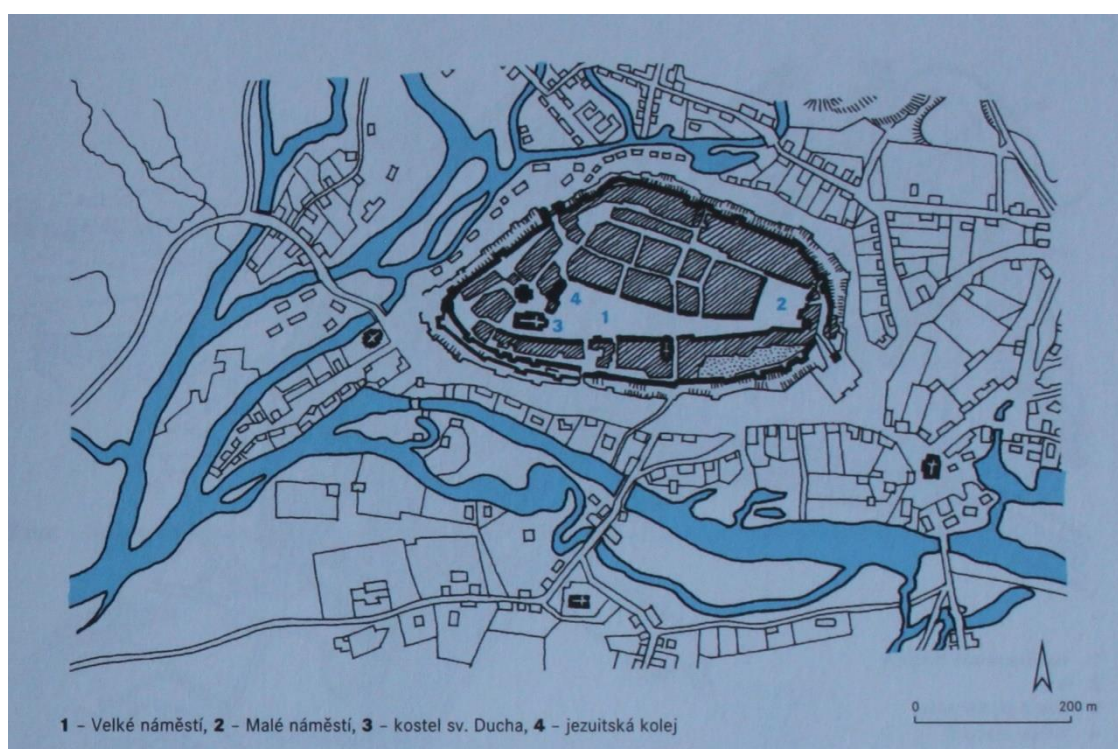
Obrázek 1- Valy u Mikulčic

Zdroj: Hrůza, 2014

Nová sídelní struktura se začala vytvářet v 11. století s nástupem feudálních vztahů. Docházelo k velkému přílivu cizího obyvatelstva, které pocházelo zejména z německých oblastí a byli to nejen zemědělské kolonisty, ale také bohatí obchodníci, zkušení řemeslníci a horníci. (Hrůza, 2014)

V průběhu 13. století jsou zprávy o městech častější. Jejich výstavbu iniciovali přemyslovští panovníci (např. Přemysl Otakar I.), prostřednictvím práv, např. právo mílové, trhů, nuceného skladu apod. Tato města se stala zcela autonomní složkou veřejné správy českého státu až po přiznání tzv. městského práva. V českých zemích se užívaly dva typy – severoněmecký a jihoněmecký. Každé město mělo přesně dané, kterým z těchto typů se bude řídit. Do severoněmeckého typu patřila například Opava, Olomouc nebo Litoměřice a do jihoněmeckého typu například Staré Město pražské, Brno nebo Jihlava. Podle svých ustavovatelů se města dělila na města královská a města poddanská. (Charbuský, 2003) Nejrozsáhlejší práva měla města královská a naopak velmi skromná práva měla města poddanská, jejichž postavení se nepříliš lišilo například od tržních vsí. Jejich zakladatelem i majitelem byl panovník a jejich obyvatelé byli svobodní, takže podléhali přímo králi a nebyli podřízeni místním feudálům. Středověká města Čech, Moravy a Slezska patřila v této době mezi významná středověká sídla. České království patřilo k předním státním útvarům tehdejší Evropy a vznikalo na pomezí mezi západními rostlymi městy a pravidelně

zakládanými východními městy. Mezi města založená v tomto období patřil například Cheb, který byl původně slovanská osada a pak falc, tj. sídelní dvorec německých vládařů. Další městská sídla jako je například Praha, Mělník, Brno, Litoměřice nebo Hradec Králové dostávala určité výsady, které upevňovaly jejich obchodní význam. Správním centrem východních Čech byl v té době Hradec Králové (Obrázek č. 2), který se rozkládal na soutoku dvou řek – Labe a Orlice. V roce 1225 získalo město práva královského města a patřilo mezi věnná města českých královen. Dispozice náměstí a nepravidelná uliční síť ukazuje, že získání práva nemělo žádný vliv na pravidelný půdorys města. Jako první poddanská města se uvádějí Kladruby a Velehrad, která obě vznikla na církevní půdě. (Hrůza, 2014)

Obrázek 2: Hradec Králové

Zdroj: Hrůza, 2014

Nejvýznamnějším zakladatelem českých středověkých měst byl Přemysl Otakar II. Vytvořil řetězec měst jako pevnosti a zároveň celnice a velmi dobře si uvědomoval mimořádný hospodářský i strategický význam měst. Celkem se pod jeho vládou spojilo 33 měst, ale asi polovina z nich byla kolonizována německými osadníky, což bylo šlechtou králi vytýkáno. Po Přemyslu Otakaru II. nastoupil na trůn Václav II. a nejvýznamnějším městem jeho období byla Kutná Hora (Obrázek č. 3). Václavova doba patřila již do závěrečného období zakládání měst a nebylo jich zdaleka založeno tolik jako v období minulém, avšak v evropském měřítku byla stále mimořádná. Po objevu mocných stříbrných žil vyrostlo

v blízkosti osady Malín město Kutná Hora, která výrazně přispívala k bohatství Českého království. Dle půdorysu a dispozice města lze soudit, že vznikla proměnou tábořiště stříbrokopů na trval město a později i na honosné měšťanské domy. Přes tuto celkem rychlou přestavbu vznikalo město bez náměstí, které bývalo centrem kulturního a obchodního dění. Později, když se měšťané rozhodli v období velkého bohatství postavit gotický chrám sv. Barbory, neměli pro něj vhodné místo a museli ho tedy postavit na okraji města. (Hrůza, 2014)

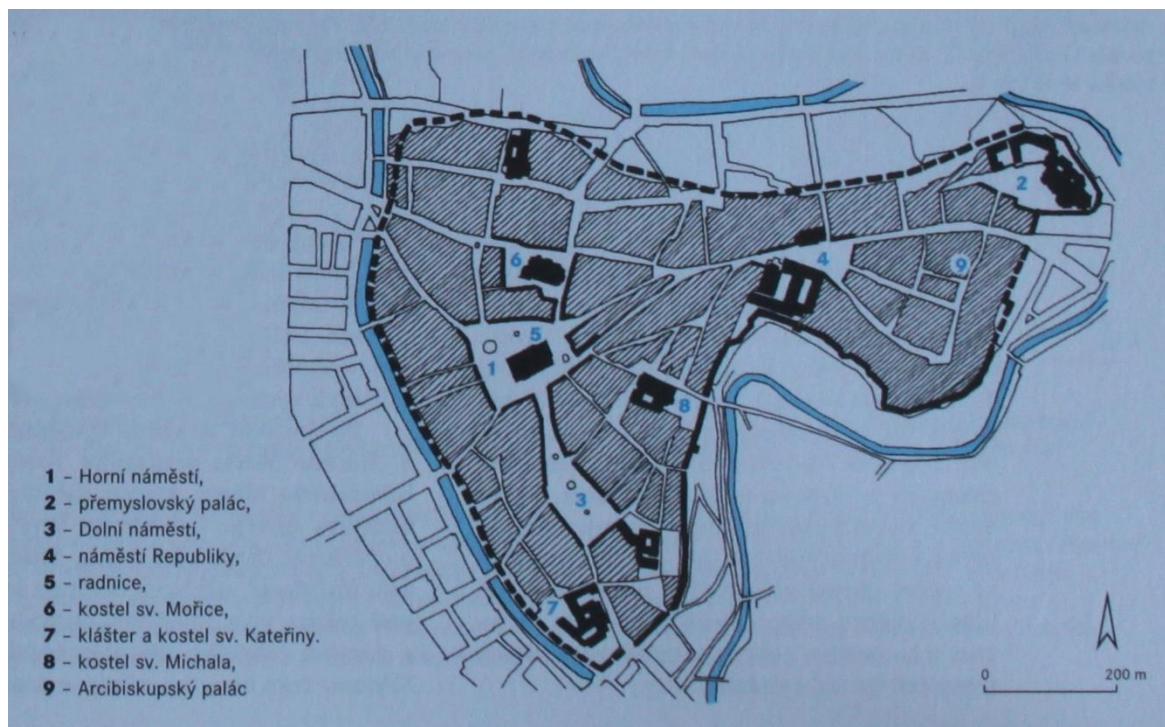

1 – Vlašský dvůr, 2 – Chrám sv. Barbory, 3 – Kostel sv. Jakuba

Obrázek 3: Kutná Hora

Zdroj: Hrůza, 2014

Ve středověku bylo nejdůležitější moravské město Olomouc, které leželo na křižovatce významných obchodních cest. V období Velkomoravské říše zde leželo slovanské hradiště a od poloviny 11. století přemyslovský románský hrad s knížecím palácem, které se roku 1062 stalo biskupským sídlem. Město se rozšiřovalo tak, že navazující opevněné předhradí již nestačilo a tak se město rozšířilo i do podhradí na místo bývalé slovanské trhové osady. Tato dispozice je velmi neobvyklá a je dodnes dochována. (Obrázek č. 4)

Obrázek 4: Olomouc

Zdroj: Hrůza, 2014

Ve Václavově době bylo ojedinělé nově vzniklé město Nový Bydžov (Obrázek č. 5). Město vzniklo u brodu řeky Cidliny v roce 1305 a přes to, že nikdy nedosáhlo svého předpokládaného významu, bylo ojedinělé v celé Evropě. Jeho půdorys je naprosto pravidelný, jehož základem je kříž hlavních ulic a tato pravidelná koncepce se neprojevuje pouze uvnitř hradeb, ale také v předměstí. „*Město Nový Bydžov mělo dispozice blízké římským castrum a zároveň půdorysům ideálních měst italských architektonických traktátů z konce téhož století.*“ (Hrůza, 2014, s. 295)

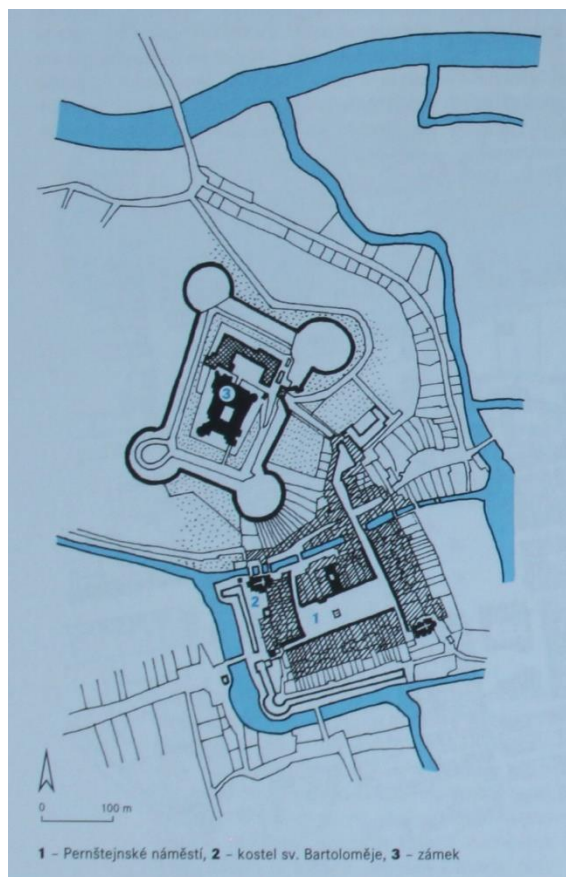

Obrázek 5: Nový Bydžov

Zdroj: Hrůza, 2014

Ve 14. století probíhalo rozšiřování a výstavba měst především pod vládou Karla IV., pro kterého byla stavební činnost hlavním zájmem. Za jeho vlády získaly městská práva Karlovy Vary, ale svou pozornost soustřeďoval především na Prahu. V 15. století dosáhla česká města (především Praha) vrcholu své politické i vojenské moci. V této husitské vzniklo pouze jediné město – Tábor, který po dvou desetiletích patřil mezi nejbohatší a nejlépe opevněná města v Českém království.

Nejvýznamnější renesanční přestavby proběhly u třech měst, které byly na začátku 16. století zničeny požárem – Pardubice, Moravská Třebová a Nové Město nad Metují. Pardubice byli postiženy požárem roku 1507 a poté znovu roku 1538. Jejich vlastníkem byl Jan z Pernštejna, který byl z bohatého rodu Pernštejnů, kteří si před rokem 1515 postavili v sousedství Pardubic opevněný zámek. Tato renesanční přestavba byla specifická v geometrické regulaci ulic a náměstí, ve kterých se stavěly nové domy se zdobnými průčelími a atikami (Obrázek č. 6) (Hrůza, 2014).

Obrázek 6: Pardubice

Zdroj: Hruža, 2014

Proces decentralizace v monarchii zahájilo obnovené ústavní zřízení v roce 1860 a obecní zřízení z roku 1864, což znamenalo, že mohly obce volně jednat s podmínkou respektování zákonů země a říše. V následujícím období tedy obce díky těmto právům začaly zřizovat podniky, které měly řešit potřeby technické infrastruktury, dopravy a občanského vybavení. Průmysl se v této době soustřeďoval především do měst, ale i přes tuto skutečnost měla Praha v roce 1880 jen 69 000 pracovních míst a České Budějovice dokonce jen 8 000 míst. Největším střediskem průmyslu této doby byla městská aglomerace Liberce se 135 000 pracovních míst.

V roce 1886 a 1889 vznikly Stavební řády pro Království České, které ukládaly všem městům a osadám, aby si pořídili plány polohy, do kterých by zaznamenaly náměstí, ulice, inženýrské sítě, polohu budov a hranice pozemků. Lze tyto plány považovat za první územní plány. Současně si také obce stanovily v těchto plánech základní regulační podmínky, které platily pro nové nebo upravené zástavby. V těchto podmínkách byla například stanovena šířka nových a upravených komunikací, uliční a stavební čáry a hygienická a protipožární opatření.

Před tím, než byl plán schválen, byl veřejně vyložen a projednán obecním výborem. Pokud bylo potřeba vybudovat nějakou ulici nebo náměstí, byl majitel povinen odstoupit část svého pozemku městu. Jednotlivé regulační podmínky se mezi městy lišily, jelikož si každé město vydávalo vlastní stavební řád. Postupně se v regulačních plánech začaly objevovat podmínky intenzity využití, proporce výšky zástavby, šířky ulic a hladina zastavění. (Maier, 2004)

Přestavba a výstavba měst v 19. století měla jako hlavní důvod zlepšování kvality života a zlepšení zdravotních podmínek. Zmíněné činnosti se soustřeďovaly na zajištění dostatečného množství pitné vody, výstavbu kanalizací a později také čistíren odpadních vod, zlepšení čistoty veřejných prostranství, snížení hustoty zalidnění a nadměrné zastavěnosti území, budováním zdravotních a sociálních zařízení. Tyto urbanistické operace se nazývaly v 19. století „asanace“ nebo také „sanace“. Začal se brát veliký důraz na hygienu a města začala zřizovat hygienická zařízení, která byla vedena „městskými fysiky“. Ti se zabývali příčinami onemocnění, vzniklými epidemiemi a navrhovala městským správám potřebná opatření pro udržení kvalitního zdravotního stavu obyvatel ve městě. Tyto nastavené cíle se promítaly do mnoha projektů a bylo zjištěno, že pro zlepšení zdravotních podmínek jsou vydávány velké náklady a tento proces je složitý. Pro město i stavitele bylo často mnohem jednodušší dosavadní zástavbu zbourat a na základě nového zastavovacího plánu ji nahradit novostavbami. Byl tak prostor pro rozšíření ulic, které se tak stali vzdušnější a více světlejší. Bylo také více místa pro dopravu a inženýrské sítě a snadněji se vyměřovaly pravidelné stavební parcely. Často se tedy stávalo, že se dosavadní zastavění odstraňovalo a bylo nahrazeno novým, proto slovo „asanace“ přestalo mít význam ozdravování měst, ale stalo se spíše výrazem pro bourání přinášející co největší výnosnost. (Hrůza, 2014)

2.2 Situace ve 20. století

Počátkem 20. století se na území první československé republiky rozvíjela především Praha, ze které se stala metropole. Docházelo k rozvoji dalších československých měst, například Plzeň, Brno, Hradec Králové a Bratislava. Hradec Králové se prudce rozvíjel již v 19. století, ale jeho největší přeměně výrazně přispěl urbanista a architekt Josef Gočár. Dále se také řešilo dobudování a přebudování železniční sítě ČSR. Jednalo se o rozsáhlé území, které bylo potřeba systematicky propojit.

Druhou světovou válkou nebylo české území nijak výrazně poznamenáno. Po skončení války ale docházelo k prudkému odsunu obyvatel v pohraničí, což znamenalo tvrdý zásah do sídelní struktury. Spousta vesnic a měst zůstaly prázdné, docházelo tedy k tzv. dosídlení

vybraných měst. V roce 1948 vznikl zákon o územním plánování a výstavbě obcí, jehož uplatňování bylo výrazně poznamenáno nástupem totalitního režimu. I přes to, že nemělo územní plánování žádnou přímou vazbu na národohospodářské plánování, bylo prakticky zcela závislé na politických a ekonomických rozhodnutích. Tato rozhodnutí byla činěna bez ohledu na to, jaké to bude mít dopady pro území. (Maier, 2004)

V 50. letech se Česká republika dostala na jedno z posledních míst v Evropě v intenzitě výstavby sídel a bytů. Bylo to zapříčiněno tím, že většina investic byla přidělena na rozvoj těžkého průmyslu a česká města tak chátrala. (Ferenčuhová, 2010) Koncem 50. let docházelo k migraci obyvatel z venkova do měst. Aby byla města schopna alespoň částečně pojmout tento nápor nových obyvatel, začala zakládat, po vzoru vyspělých zemí, nová sídliště na tzv. „zelené louce“. Tuto výstavbu zajišťoval systém urbanistických operací, tzv. komplexní bytové výstavby, který mimo základních potřeb bydlení zajišťoval také i minimální základní vybavení. Tento systém se stal jedinou formou územního rozvoje měst. V následujících letech docházelo pouze k rozvoji průmyslu a městech a stavbám obytných domů pro dělníky.

V období po roce 1989 došlo k zásadním změnám podmínek, ve kterých územní plánování působí. Zaniklo centrální plánování a řízení ekonomiky. V roce 1990 se obnovila místní samospráva obcí, které se staly samostatnými subjekty s místní zákonodárnou pravomocí. Stát dále deleguje některé pravomoci do tzv. přenesené pravomoci pověřených obecních a městských úřadů a mezi jednu z těchto činností patří i územní plánování. (Maier, 2004)

3 STAVEBNÍ ZÁKON

V této kapitole bude popsán vývoj zákonné úpravy územního plánování a dále Stavební zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu – ve znění účinném od 1. 1. 2018.

Tento zákon se ve třetí části věnuje územnímu plánování. Jsou zde popsány hlavní cíle a úkoly územního plánování, obecná ustanovení, postupy, nástroje územního plánování a také územní a regulační plán.

3.1 Vývoj zákonné úpravy územního plánování

Jako nejstarší stavební zákon lze považovat stavební řád města Jihlavy z roku 1270, který by vydán Přemyslem Otakarem II. V tomto řádu se udávalo, že mají být bořeny domy, jež jsou k neprospěchu a škodě města, a že nové domy mají být stavěny jen se souhlasem městské správy, tedy podle celkových potřeb a zájmů města. (Přemysl Otakar II., Pecháček, Nikoforov, 1977)

Pro české území bylo významné vystavění města Prahy, které je jeho hlavním městem. Pro Prahu byla důležitá listina, která byla vydána v roce 1348 Karlem IV. Jednalo se o zakládací listinu Nového Města pražského, které navazovalo na Staré Město a mělo s ním tvořit jeden celek. V této zakládací listině bylo přikázáno respektovat vyměření ulic a lidé museli své domy vystavět v předem stanovené lhůtě 18 měsíců. Jednalo se tedy o podobu regulačního plánu. (Ebel, 2007)

Postupem času jednotlivá města přicházela se svými stavebními řády. Pro současný stavební zákon byl ale důležitý a klíčový zákon č. 280/1949 Sb. Z roku 1949, což byl první celostátní zákon o územním plánování a výstavbě obcí, který nově zavedl pojmy jako je územní plánování a územní plán. Jeho hlavním cílem byla obnova budov poškozených válkou a měl vést ke zlepšení životní úrovně obyvatel. Do této doby platily v českých zemích stavební řády z konce 19. století. (Maier, 2012)

Tento zákon přestal platit roku 1958, kdy vydány dva předpisy. Jednalo se o Zákon č. 84/1958 Sb., o územním plánování a Zákon č. 87/1958 Sb., o stavebním řádu a územní plánování se tak na nějakou dobu stalo samostatnou problematikou, která byla oddělena od stavebních záležitostí. Toto rozdělení se ale postupem času ukázalo jako nepraktické. Zákonná úprava územního plánování z roku 1958 definovala územní plánování jako průřez národohospodářského plánu do území. Dokumenty hierarchicky vyšší byly závazné pro

dokumenty nižší. Během následujících deseti let se podařilo pořídit územní plány téměř pro všechna města. Nevýhodou plánů z této doby byla jejich nereálnost. Pro realizaci většiny těchto plánů by bylo potřeba podstatně větších lidských a ekonomických zdrojů, než bylo k dispozici. (Maier, 2000)

Nový zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) začal platit v roce 1976 a byl považován za historicky nejrozsáhlejší kodex stavebního práva. Tento zákon sloučil opět územní plánování a stavební řád dohromady. Zákon byl upravován mnoha novelami a vyhláškami. Poslední aktualizovaná vyhláška byla č. 132/1998.

Dne 1. 1. 2007 nabyl účinnosti nový stavební zákon č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). Základní koncepce spočívá na zákonu z roku 1976, ale tento zákon měl především odstranit nedostatky zákona předešlého. Nový stavební zákon měl přinést zásadní zjednodušení aktivit spojených s územním plánováním a stavebním řádem, ale vzhledem k širokému obsahu českého veřejného práva se tak nepovedlo. Oproti předchozí právní úpravě byla vyjmuta pasáž o vyvlastňovacím řízení, které je nyní upraveno samostatnou normou. Byla změněna také struktura zákona – do úvodních částí byla přesunuta terminologie a společná ustanovení o výkonu veřejné správy na úseku stavebního zákona. Oproti předchozí právní úpravě je v tomto zákoně popsáno územní plánování mnohem podrobněji. V souvislosti s novým stavebním zákonem musela být provedena novelizace více než čtyřiceti zákonů, kterých se nová právní úprava dotkla. (Plos, 2007)

3.2 Současná právní úprava územního plánování

Územní plánování je nástroj veřejné správy, který vede k rozvoji území a který je zakotven v části třetí Zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). Územní plánování vytváří předpoklady k dosahování trvajícího souladu všech přírodně krajinných a kulturně civilizačních hodnot v území. Dosahuje tak zejména sledováním stavu a vývoje spravovaného území, shromažďováním informací o tomto území, jejich analýzou a hodnocením, dále také péčí o rozvoj území, vymezením funkčního využití a prostorového uspořádání a vhodného nastavování pravidel pro toto území. Území by mělo být zejména chápáno jako sociální, ekonomický a ekologický prostor. Smyslem územního plánování je co nejméně omezovat a bránit přirozenému rozvoji územního celku. Podmínky na území musí být stanoveny tak, aby nebyly pouze omezující, ale aby podněcovali obyvatele v zájmu o růst a vývoj území.

„Cílem územního plánování je vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích.“ (Stavební zákon, 2006)

3.3 Cíle územního plánování

Cílem územního plánování je vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích.

Územní plánování zajišťuje předpoklady pro udržitelný rozvoj území soustavným a komplexním řešením účelného využití a prostorového uspořádání území s cílem dosažení obecně prospěšného souladu veřejných a soukromých zájmů na rozvoji území. Za tím účelem sleduje společenský a hospodářský potenciál rozvoje.

Orgány územního plánování postupem podle tohoto zákona koordinují veřejné i soukromé záměry změn v území, výstavbu a jiné činnosti ovlivňující rozvoj území a konkretizují ochranu veřejných zájmů vyplývajících z tohoto zákona a zvláštních právních předpisů.

Územní plánování ve veřejném zájmu chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. Přitom chrání krajinu jako podstatnou složku prostředí života obyvatel a základ jejich totožnosti. S ohledem na to určuje podmínky pro hospodárné využívání zastavěného území a zajišťuje ochranu nezastavěného území a nezastavitelných pozemků. Zastavitelné plochy se vymezují s ohledem na potenciál rozvoje území a míru využití zastavěného území.

V nezastavěném území lze v souladu s jeho charakterem umisťovat stavby, zařízení, a jiná opatření pouze pro zemědělství, lesnictví, vodní hospodářství, těžbu nerostů, pro ochranu přírody a krajiny, pro veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu, přípojky a účelové komunikace, pro snižování nebezpečí ekologických a přírodních katastrof a pro odstraňování jejich důsledků, a dále taková technická opatření a stavby, které zlepší podmínky jeho využití pro účely rekreace a cestovního ruchu, například cyklistické stezky, hygienická zařízení, ekologická a informační centra; doplňková funkce bydlení či pobytové

rekreace není u uvedených staveb přípustná. Uvedené stavby, zařízení a jiná opatření včetně staveb, které s nimi bezprostředně souvisejí včetně oplocení, lze v nezastavěném území umísťovat v případech, pokud je územně plánovací dokumentace z důvodu veřejného zájmu výslovně nevylučuje.

Na nezastavitelných pozemcích lze výjimečně umístit technickou infrastrukturu způsobem, který neznemožní jejich dosavadní užívání. (Stavební zákon, 2006)

3.4 Subjekty územního plánování

Na územním plánování se podílejí především tyto subjekty (Stavební zákon, 2006)

- orgány územního plánování,
- dotčené orgány,
- veřejnost,
- vlastníci nemovitostí (stavby nebo pozemku).

3.5 Úkoly územního plánování

Úkoly územního plánování uváděné ve Stavebním zákon: (Stavební zákon, 2006)

- zjišťovat a posuzovat stav území, jeho přírodní, kulturní a civilizační hodnoty,
- stanovovat koncepci rozvoje území, včetně urbanistické koncepce s ohledem na hodnoty a podmínky území,
- prověřovat a posuzovat potřebu změn v území, veřejný zájem na jejich provedení, jejich přínosy, problémy, rizika s ohledem například na veřejné zdraví, životní prostředí, geologickou stavbu území, vliv na veřejnou infrastrukturu a na její hospodárné využívání,
- stanovovat urbanistické, architektonické a estetické požadavky na využívání a prostorové uspořádání území a na jeho změny, zejména na umístění, uspořádání a řešení staveb a veřejných prostranství,
- stanovovat podmínky pro provedení změn v území, zejména pak pro umístění a uspořádání staveb s ohledem na stávající charakter a hodnoty území a na využitelnost navazujícího území,
- stanovovat pořadí provádění změn v území (etapizaci),

- vytvářet v území podmínky pro snižování nebezpečí ekologických a přírodních katastrof a pro odstraňování jejich důsledků, a to především přírodě blízkým způsobem,
- vytvářet v území podmínky pro odstraňování důsledků náhlých hospodářských změn,
- stanovovat podmínky pro obnovu a rozvoj sídelní struktury, pro kvalitní bydlení a pro rozvoj rekreace a cestovního ruchu,
- prověřovat a vytvářet v území podmínky pro hospodárné vynakládání prostředků z veřejných rozpočtů na změny v území,
- vytvářet v území podmínky pro zajištění civilní ochrany,
- určovat nutné asanační, rekonstrukční a rekultivační zásahy do území,
- vytvářet podmínky pro ochranu území podle zvláštních právních předpisů, před negativními vlivy záměrů na území a navrhnout kompenzační opatření, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak,
- regulovat rozsah ploch pro využívání přírodních zdrojů,
- uplatňovat poznatky zejména z oborů architektury, urbanismu, územního plánování a ekologie a památkové péče.

3.6 Nástroje územního plánování

Nástroje územního plánování v České republice, které uvádí Stavební zákon: (Stavební zákon, 2006)

- územně plánovací podklady,
- územně plánovací dokumentace,
- politika územního rozvoje.

3.6.1 Územně plánovací podklady

Územně plánovací podklady jsou tvořeny územně analytickými podklady, které zajišťují a vyhodnocují stav a vývoj území a územními studii, které ověřují možnosti a podmínky změn v území. Tyto územně plánovací podklady slouží jako podklad k pořizování politiky územního rozvoje, územně plánovací dokumentace, jejich změně a pro rozhodování v území.

Územně analytické podklady (dále jen „ÚAP“) slouží také k definování omezení změn v území z důvodu ochrany veřejných zájmů, vyplývajících z právních předpisů nebo

stanovených na základě zvláštních právních předpisů nebo vyplývajících z vlastností území, dále slouží zjišťování a vyhodnocování udržitelného rozvoje území a určení problémů k řešení v územně plánovací dokumentaci. Územně analytické podklady pořizuje Úřad územního plánování pro svůj správní obvod v podrobnosti a rozsahu nezbytném pro pořizování územních plánů a regulačních plánů. Na úrovni kraje pořizuje tyto poklady krajský úřad. Z těchto územně analytických podkladů krajů vychází Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen „ministerstvo“), které pořizuje územně analytické podklady v rozsahu nezbytném pro plnění svých úkolů. ÚAP se pořizují na základě průzkumu území a na základě údajů o daném území, kterými jsou informace nebo data o stavu území, o právech, povinnostech a omezeních, která se váží k určité části území, například ploše, pozemku, přírodnímu útvaru nebo stavbě, a která vznikla nebo byla zjištěna zejména na základě právních předpisů a dále informace nebo data o záměrech na provedení změny v území. Podkladem pro pořízení ÚAP může být i technická mapa. ÚAP jsou pořizovatelem průběžně aktualizovány na základě údajů o území a průzkumu území a nejpozději do 4 let pořídí jejich úplnou aktualizaci.

Územní studie pořizuje pořizovatel v případech, kdy je uloženo územně plánovací dokumentací, a to z vlastního nebo jiného podnětu. Územní studie navrhuje, prověřuje a posuzuje možná řešení vybraných problémů, případně úprav nebo rozvoj některých funkčních systémů v území. (Stavební zákon, 2006)

3.6.2 Politika územního rozvoje

Politiku územního rozvoje (dále jen „PÚR“) pořizuje ministerstvo pro celé území republiky a je schvalována vládou. Je závazná pro pořizování a vydávání zásad územního rozvoje, územních plánů, regulačních plánů a pro rozhodování v území. Určuje ve stanoveném období požadavky, které souvisí s úkoly územního plánování a to v rozsahu republikovém, přeshraničním a mezinárodním. Bere zejména ohled na udržitelný rozvoj území a určuje strategii a základní podmínky pro naplňování těchto úkolů.

Úkoly politiky územního rozvoje: (Stavební zákon, 2006)

- stanoví republikové priority územního plánování pro zajištění udržitelného rozvoje území,
- vymezuje oblasti se zvýšenými požadavky na změny v území z důvodů soustředění aktivit mezinárodního a republikového významu nebo které svým významem přesahují území jednoho kraje, to je rozvojové oblasti a rozvojové osy,

- vymezuje oblasti se specifickými hodnotami a se specifickými problémy mezinárodního a republikového významu nebo které svým významem přesahují území jednoho kraje,
- schematicky vymezuje plochy a koridory dopravní a technické infrastruktury mezinárodního a republikového významu nebo které svým významem přesahují území jednoho kraje,
- stanoví ve vymezených oblastech, plochách a koridorech kritéria a podmínky pro rozhodování o možných variantách nebo alternativách změn v území a pro jejich posuzování, zejména s ohledem na jejich budoucí význam, možná ohrožení, rozvoj, útlum, preference a rizika.

Návrh PÚR pořizuje ministerstvo ve spolupráci s jinými ministerstvy, ústředními správními úřady a kraji a bere se zejména ohled na životní prostředí. Návrh se pořizuje na základě územně plánovacích podkladů, dokumentů určených k podpoře regionálního rozvoje, podkladů a dokumentů veřejné správy, zprávy o stavu životního prostředí a mezinárodních závazků České republiky vztahujících se k územnímu rozvoji. (Stavební zákon, 2006)

3.6.3 Územně plánovací dokumentace

Do územně plánovací dokumentace patří především zásady územního rozvoje (dále jen „ZÚR“), které se pořizují pro celé území kraje a vydávají se formou opatření obecné povahy dle správního řádu. Ty stanovují základní požadavky na účelné a hospodárné uspořádání území kraje, vymezí plochy nebo koridory nadmístního významu a stanoví požadavky na jejich využití. ZÚR mohou vymezit plochu nebo koridor a stanovit jejich využití, jehož potřebu je potřeba prověřit, říká se tomu územní rezerva. Zde jsou zakázány změny v území, které by mohly stanovené využití ztížit nebo znemožnit. Pokud chtějí tuto územní rezervu změnit na plochu nebo koridor umožňující stanovené využití, lze tak pouze na základě aktualizace ZÚR. U daného území se dále vyhodnocuje, jaký má vliv na udržitelný rozvoj území, to ale neplatí u územní rezervy. ZÚR v nadmístních souvislostech území kraje zpřesňují a rozvíjejí cíle a úkoly územního plánování v souladu s politikou územního rozvoje, určují strategii pro jejich naplňování a koordinují územně plánovací činnost obcí.

ZÚR schvaluje zastupitelstvo kraje a před jejich vydáním si ověřuje, zdali nejsou v rozporu s politikou územního rozvoje, se stanovisky dotčených orgánů nebo výsledkem řešení rozporu a se stanoviskem ministerstva. (Stavební zákon, 2006)

3.7 Územní plán

Územní plán (dále jen „ÚP“) stanoví základní koncepci rozvoje území obce, ochrany jeho hodnot, jeho plošného a prostorového uspořádání, uspořádání krajiny a koncepci veřejné infrastruktury. Dále vymezuje zastavěné území, plochy a koridory, zejména zastavitelné plochy, plochy změn v krajině a plochy vymezené ke změně stávající zástavby, k obnově nebo opětovnému využití znehodnoceného území, pro veřejně prospěšné stavby, pro veřejně prospěšná opatření a pro územní rezervy a stanoví podmínky pro využití těchto ploch a koridorů.

Územní plán v souvislostech a podrobnostech území obce zpřesňuje a rozvíjí cíle a úkoly územního plánování v souladu se zásadami územního rozvoje kraje a s politikou územního rozvoje.

O pořízení územního plánu rozhoduje zastupitelstvo obce a to z vlastního podnětu; na návrh orgánu veřejné správy; na návrh občana obce; na návrh fyzické osoby nebo právnické osoby, která má vlastnická nebo obdobná práva k pozemku nebo stavbě na území obce, anebo na návrh oprávněného investora. ÚP se pořizuje a vydává pro celé území obce, pro celé území hlavního města Prahy, popřípadě pro celé území vojenského újezdu. ÚP se vydává formou opatření obecné povahy dle správního řádu.

Na základě rozhodnutí zastupitelstva obce o pořízení ÚP, na základě územně analytických podkladů a s využitím doplňujících průzkumů a rozborů, pořizovatel ve spolupráci s určeným členem zastupitelstva zpracuje návrh zadání ÚP. Poté pořizovatel zašle návrh zadání ÚP dotčeným orgánům, sousedním obcím, krajskému úřadu. Ti mohou do 15 dnů ode dne doručení uplatnit připomínky. Krajský úřad jako příslušný úřad uvede, zda má být návrh ÚP posuzován z hlediska vlivů na životní prostředí. Zadání ÚP schvaluje zastupitelstvo obce, pro jejíž území je ÚP pořizován.

Na základě schváleného zadání územního plánu nebo schválených pokynů pro zpracování návrhu územního plánu pořizovatel pořídí pro obec zpracování návrhu územního plánu a vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území, pokud se zpracovává. Upravený a posouzený návrh územního plánu, vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území, pokud se zpracovává, a oznámení o konání veřejného projednání pořizovatel doručí veřejnou vyhláškou. Veřejné projednání návrhu a vyhodnocení se koná nejdříve 15 dnů ode dne doručení.

K veřejnému projednání pořizovatel přizve jednotlivě obec, pro kterou je územní plán pořizován, dotčené orgány, krajský úřad a sousední obce, a to nejméně 30 dnů předem.

Pořizovatel předkládá zastupitelstvu příslušné obce návrh na vydání územního plánu s jeho odůvodněním. Zastupitelstvo obce vydá územní plán po ověření, že není v rozporu s politikou územního rozvoje, s územně plánovací dokumentací vydanou krajem nebo výsledkem řešení rozporů a se stanovisky dotčených orgánů nebo stanoviskem krajského úřadu. V případě, že zastupitelstvo obce nesouhlasí s předloženým návrhem územního plánu nebo s výsledky jeho projednání, vrátí předložený návrh pořizovateli se svými pokyny k úpravě a novému projednání nebo jej zamítne. Dojde-li ke změně nebo zrušení rozhodnutí o námitkách, je obec povinna uvést územní plán do souladu s tímto rozhodnutím; do té doby nelze rozhodovat a postupovat podle těch částí územního plánu, které jsou vymezeny v rozhodnutí o zrušení rozhodnutí o námitkách. Část územního plánu, která v území znemožňuje realizaci záměru obsaženého v politice územního rozvoje nebo zásadách územního rozvoje, se při rozhodování nepoužije. Obec je povinna bez zbytečného odkladu uvést do souladu územní plán s územně plánovací dokumentací vydanou krajem a následně schválenou politikou územního rozvoje. Do té doby nelze rozhodovat podle částí územního plánu, které jsou v rozporu s územně plánovací dokumentací vydanou krajem nebo s politikou územního rozvoje. (Stavební zákon, 2006)

3.8 Regulační plán

Regulační plán v řešené ploše stanoví podrobné podmínky pro využití pozemků, pro umístění a prostorové uspořádání staveb, pro ochranu hodnot a charakteru území a pro vytváření příznivého životního prostředí. Regulační plán vždy stanoví podmínky pro vymezení a využití pozemků, pro umístění a prostorové uspořádání staveb veřejné infrastruktury a vymezení veřejně prospěšné stavby nebo veřejně prospěšná opatření. Je závazný pro rozhodování v území, regulační plán vydaný krajem je závazný i pro územní plány a regulační plány vydávané obcemi. Regulačním plánem lze nahradit územní rozhodnutí; v tomto případě se v regulačním plánu stanoví, která územní rozhodnutí nahrazuje. Regulačním plánem nelze nahradit územní rozhodnutí pro záměr, který podléhá posuzování vlivů na životní prostředí podle zvláštního právního předpisu.

Regulační plán se vydává z podnětu nebo na žádost formou opatření obecné povahy podle správního řádu. O pořízení regulačního plánu z podnětu může rozhodnout z vlastního nebo jiného podnětu: (Stavební zákon, 2006)

- zastupitelstvo kraje v ploše nebo koridoru vymezeném zásadami územního rozvoje,
- zastupitelstvo obce v ploše nebo koridoru řešeném územním plánem,
- zastupitelstvo obce, není-li vydán územní plán, v zastavěném území nebo v nezastavěném území jen tehdy, pokud se nemění jeho charakter,
- Ministerstvo obrany v ploše, která je součástí vojenského újezdu.

Regulační plán na žádost lze vydat na žádost fyzické nebo právnické osoby, stanoví-li tak zásady územního rozvoje nebo územní plán, a je-li jejich součástí zadání regulačního plánu. (Stavební zákon, 2006)

Pořizovatel posoudí soulad návrhu regulačního plánu zejména: (Stavební zákon, 2006)

- s politikou územního rozvoje a územně plánovací dokumentací,
- s cíli a úkoly územního plánování, zejména s požadavky na ochranu architektonických a urbanistických hodnot v území,
- s požadavky tohoto zákona a jeho prováděcích právních předpisů,
- s požadavky zvláštních právních předpisů a se stanovisky dotčených orgánů podle zvláštních právních předpisů, popřípadě s výsledkem řešení rozporů.

Pořizovatel předkládá zastupitelstvu příslušné obce nebo kraje návrh na vydání regulačního plánu s jeho odůvodněním, v případě pořizování návrhu na žádost též se schválenou plánovací smlouvou.

3.9 Zastavěné území

Na území obce se vymezuje jedno případně více zastavěných území. Hranici jednoho zastavěného území tvoří čára vedená po hranici parcel, ve výjimečných případech ji tvoří spojnice lomových bodů stávajících hranic nebo bodů na těchto hranicích. Do zastavěného území se zahrnují pozemky v intravilánu, s výjimkou vinic, chmelnic, pozemků zemědělské půdy určených pro zajišťování speciální zemědělské výroby (zahradnictví) nebo pozemků přiléhajících k hranici intravilánu navrácených do orné půdy nebo do lesních pozemků, a dále pozemky vně intravilánu, a to: (Stavební zákon, 2006)

- zastavěné stavební pozemky,
- stavební proluky,
- pozemní komunikace nebo jejich části, ze kterých jsou vjezdy na ostatní pozemky zastavěného území,
- ostatní veřejná prostranství,

- další pozemky, které jsou obklopeny ostatními pozemky zastavěného území, s výjimkou pozemků vinic, chmelnic a zahradnictví.

Zastavěné území se vymezuje v územním plánu a aktualizuje se jeho změnou. Není-li vydán územní plán, může obec rozhodnout o pořízení vymezení zastavěného území svým obecním úřadem nebo požádat o pořízení vymezení zastavěného území úřad územního plánování, kterému zároveň předá kopii katastrální mapy příslušného území a kopii mapy s vyznačeným intravilánem, pokud není intravilán vyznačen v katastrální mapě. Zastavěné území se vydává se formou opatření obecné povahy. Dále jsou osloveny dotčené orgány a pořizovatel upraví návrh vymezení zastavěného území v souladu se stanovisky dotčených orgánů, popřípadě s výsledky řešení rozporů. Návrh vymezení zastavěného území se zveřejní a vystaví u příslušné obce. (Stavební zákon, 2006)

4 UDRŽITELNÝ ROZVOJ ÚZEMÍ

V roce 1968 byl založen tzv. Římský klub, který se skládal z uznávaných osobností z mnoha zemí a který prováděl výzkumy, které se zabývaly problémy vývoje světa jako celku a měly vymezit limity a hranice růstu. V roce 1972 zveřejnil Římský klub zprávu s názvem *Meze růstu*, která počítačově simulovala vývoj světa v roce 2100, především lidské populace a jejího využívání přírodních zdrojů. Z této zprávy vyšlo najevo, že ve 21. století dojde k velkému populačnímu pádu a to především v důsledku znečištění, vyčerpání úrodnosti obdělávacelných půd a nedostupnosti energetických zdrojů. Ve stejný rok se uskutečnila konference OSN na téma prostředí člověka. Z této konference vyšlo najevo, že existuje vzájemné působení mezi ekonomickým růstem a stavem planety a toto působení není převážně pozitivní. Došlo zde také k upozornění na problém velkých disparit ve vývoji mezi rozvojovými zeměmi a vysoce rozvinutými zeměmi. (Maier, 2012)

V roce 1987 byla stanovena definice trvale udržitelného rozvoje a do širokého povědomí přišel tento pojem v 1992 na Summitu Země v Riu de Janeiru. V září roku 2002 na Summitu v Johannesburgu ratifikovalo více než sto hlav států a několik desítek tisíc zástupců světových vlád dohodu, která vyjadřuje zájem o zachování přírodních zdrojů a planetární biodiverzity. V roce 2005 byl zakončen projekt *Hodnocení ekosystémů na přelomu tisíciletí*, která vycházel ze základních mezinárodních smluv o ochraně přírody a přinesl několik vědeckých poznatků o změnách ekosystémů a jejich dopadech na kvalitu života a pokusil se vytvořit predikci pro 21. století. (www.sustainabledevelopment.un.org)

Udržitelný rozvoj je definován různými způsoby. Udržitelný rozvoj je takový, který zajistí potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo splnění základních potřeb generací příštích a aniž by se tak dělo na úkor jiných národů. (Brundtland, 1987) Evropský parlament definoval udržitelný rozvoj tak, že se jedná o zlepšování životní úrovně a blahobytu lidí v mezích kapacity ekosystémů při zachování přírodních hodnot a biologické rozmanitosti pro současné

a příští generace. (EU, 2000) Udržitelný rozvoj je také definovaný v zákoně č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, kde je popsán jako vyvážený vztah podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích. Všechny tyto definice jsou postaveny na vyváženosti mezi tzv. pilíři udržitelného rozvoje, které jsou pilíř ekologický, ekonomický a sociální.

Principy udržitelného rozvoje města: (Maier, 2012, s. 13)

- Vyváženost obytné a pracovištní funkce. Vzájemné přiblížení obou základních funkcí v území zvyšuje produktivitu a efektivitu činností, přičemž zároveň snižuje spotřebu přírodních zdrojů a vznik odpadů,
- Prostorové propojení aktivit dopravou. Dostupnost dopravních systémů zlepšuje propojitelnost funkčních systémů a umožňuje kontakt mezi jednotlivci a společenstvím,
- Promísení činností v urbanizovaném území. Vzájemné přiblížení a různorodost činností v urbanizovaném území zvyšuje příležitost setkávat se a spolupracovat mezi příslušníky společenství, ulehčuje jejich spolupráci a snižuje dopravní náklady,
- Využití místních obnovitelných energetických zdrojů nezatežujících životní prostředí. Dlouhodobě udržitelná je zejména taková energetická strategie, která namísto importované energie využívá místní obnovitelné zdroje, jejichž zátěž životního prostředí nepřesahuje jeho únosnost a schopnost obnovy,
- Budovy a zástavba energeticky úsporné a šetrné vůči přírodním zdrojům. Navrhování staveb a uspořádání zástavby s ohledem na spotřebu energií a nároky na přírodní zdroje v celém cyklu od pořízení přes užívání až po odstranění a náhradu je podstatné pro udržitelnou spotřebu zdrojů, například nízkou spotřebou tepla a vody z neobnovitelných zdrojů, trvanlivostí a možnostmi recyklace stavebních materiálů,
- Dostupnost pracovišť, vybavení a volnočasových aktivit nemotorovou dopravou. Možnost dosáhnout většiny každodenních cílů pěšky nebo na kole šetří náklady na dopravu, snižuje zatížení životního prostředí územními nároky dopravních infrastruktur, spotřebou energie vozidly a znečišťováním emisemi. Mimoto chůze a jízda na kole pozitivně ovlivňuje lidské zdraví,
- Dostupnost přiměřeného bydlení pro všechny sociální skupiny obyvatel. Pokud zejména nižší příjmové skupiny postrádají přístup k cenově dostupnému a přiměřenému bydlení, svědčí to o větší či menší míře jejich sociálního vyloučení. Všeobecná dostupnost bydlení chrání proti ztrátě soudržnosti komunity jako celku,
- Různé formy, typy a vlastnické druhy bydlení. Protože udržitelné systémy se vyznačují komplexitou a mnohotvárností, platí, že čím je nabídka bydlení rozrůzněnější, tím lépe vyhoví různým požadavkům, nárokům, potřebám a možnostem jednotlivých skupin obyvatel,

- Vyšší obytné hustoty. Kompaktní formy bydlení snižují spotřebu pozemků pro výstavbu a tím snižují tlak na ekosystémy a na zemědělskou půdu jako zdroj potravin. Mimoto vyšší intenzita využití území umožňuje zlepšit vybavenost a obsluhu obytného území. Kompaktní zástavba též umožňuje snížit energetické ztráty budov,
- Ochrana přírodních funkcí a biologických procesů. Protože jsou lidská společenství a jejich ekonomika závislé na přírodních zdrojích, je zachování jejich integrity a funkčnosti pro udržitelnost společenství a jeho ekonomiky nutnou podmínkou,
- Účast občanů a jejich podíl na rozhodování a zodpovědnosti za vývoj území. Pokud roste organizační kapacita občanů, vzrůstá také schopnost komunity rozpoznat trendy měnících se podmínek a odpovídajícím způsobem na změny včas reagovat,
- Veřejná prostranství. Napomáhají vytvářet kontakty mezi obyvateli, a tím posilovat soudržnost komunity,
- Identita místa. Posiluje pocit přináležitosti. Identifikace s místem, kde žijeme, posiluje ochotu spoluúčastnit se a spolupracovat, a tím se zvětšuje schopnost komunity organizovat se a reagovat na měnící se podmínky,
- Propojení mezi různými dopravními systémy. Zvýšená účinnost propojení umožňuje snazší a častější styk mezi příslušníky společenství a snižuje jejich závislost na dopravních prostředcích s vysokými nároky na energii a s vysokým znečištěním životního prostředí.

5 ÚZEMNÍ PLÁNY VYBRANÝCH MĚST

V této kapitole budou popsány územní plány hlavních měst krajů NUTS2 – Severovýchod tj. Liberec, Hradec Králové a Pardubice.

NUTS2 – Severovýchod je oblast zřízená Eurostatem pro statistické účely. Skládá se z krajů Libereckého, Královehradeckého a Pardubického. Celková rozloha tohoto území je 12 440 km² a žije zde celkem 1 506 813 obyvatel.

5.1 Liberec

Jedná se o metropoli severu, která je správním, kulturním, vzdělanostním a ekonomickým centrem Libereckého kraje. První zmínka o osadě vzniká již v roce 1352, kdy Liberec byl významným střediskem na obchodní cestě z Čech do Lužice. Leží v kotlině mezi Jizerskými horami a Ještědským hřbetem a městem protéká řeka Nisa. Dnešní Liberec se rozkládá na ploše 106 km² a žije zde zhruba 104 000 obyvatel. (www.liberec.cz)

5.1.1 Základní informace o městě

Z ekonomického hlediska má Liberec převážně průmyslový charakter. V průběhu dvaceti let ztratil své dominantní postavení a recese v roce 2008 oslabila průmysl skla a bižuterie (Rydvalová, Žižka, Hrušová, 2010). Zpracovatelský průmysl se zaměřuje především na výrobu automobilů a výrobu plastových a pryžových výrobků. Zemědělství nehraje v Liberci hlavní roli, jedná se pouze o doplňkové odvětví a hlavními plodinami jsou obiloviny a píce. K dobré ekonomické situaci nezanedbatelně přispívá cestovní ruch – hlavními cíli jsou nejstarší Zoologická zahrada v ČR a vysílač Ještěd. (www.liberec.cz)

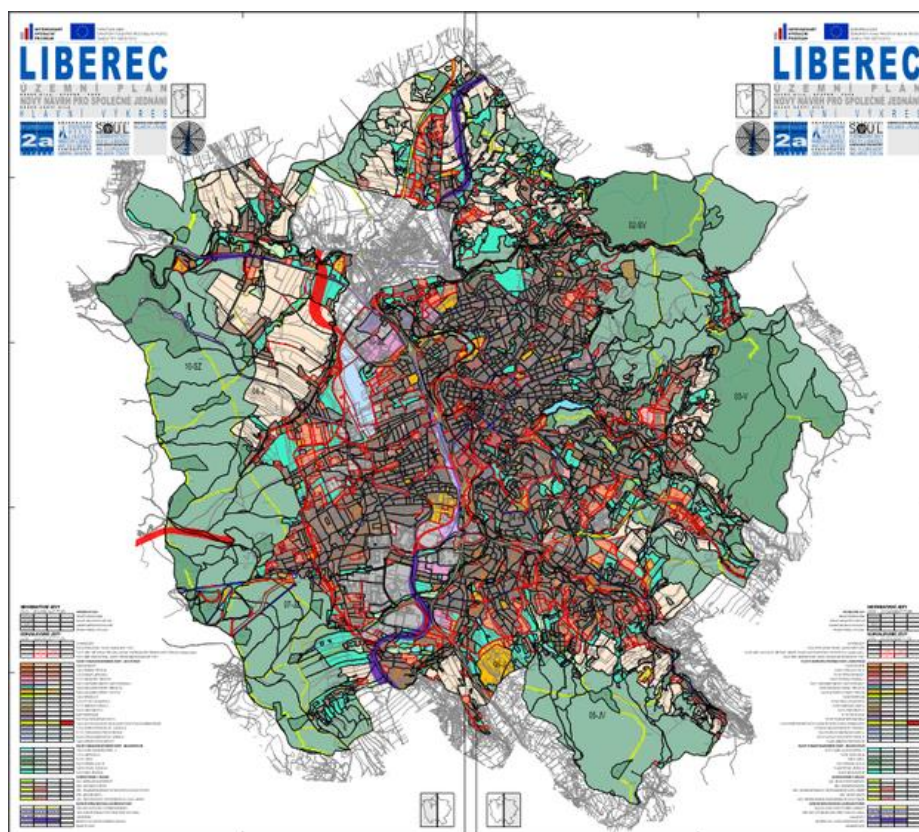
Mezi největší zaměstnavatele v Liberci patří Denso Manufacturing Czech, s.r.o. (výroba klimatizací), Fehrer Bohemia s.r.o. (výroba autosedaček), GEA Heat Exchangers a.s. (vývoj

a výroba vzduchotechnických zařízení), Magna Exteriors (Bohemia) s.r.o. (výroba plastů pro automobilový průmysl), Preciosa, a.s. (výroba strojně broušených šatonů a perlí), Krajská nemocnice Liberec, a.s. a Technická univerzita v Liberci. (www.liberec.cz)

5.1.2 Územní plán města Liberec

Záležitostí územního plánování se v Liberci zabývá Magistrát města Liberec, konkrétně Odbor hlavního architekta, oddělení územního plánování. Dne 31. 5. 2007 bylo usnesením Zastupitelstva města Liberec schváleno rozhodnutí o pořízení nového územního plánu. 30. 10. 2008 bylo usnesení zastupitelstva schváleno zadání. Veřejné projednání

konceptu proběhlo v květnu 2011 a také proběhly pracovní schůzky se zastupiteli, konkrétně 16 besed. Po projednání byly rozhodnutím zastupitelstva schváleny pokyny pro zpracování návrhu a to v lednu a květnu 2012. Dne 27. 6. 2012 odevzdal projektant zpracování návrhu územního plánu. Projektantem tohoto územního plánu je společnost SAUL s.r.o. – Sdružení architektů urbanistů Liberec. V říjnu 2012 proběhlo společné jednání s dotčenými orgány a veřejnosti bylo umožněno podávat připomínky. V roce 2013 proběhla úprava územního plánu a zapracování připomínek a následně veřejné projednání. Po projednání s dotčenými orgány 9/2014 – 1/2015 byly usnesením zastupitelstva ze dne 25. 6. 2015 schváleny nové pokyny pro zpracování návrhu. Poté proběhlo zpracování návrhu nového ÚP projektantem, společné jednání s dotčenými orgány, uplatňování připomínek, tvorba dokumentace pro veřejné projednání a v současné době se koná veřejné projednání, konkrétně 26. 6. 2018. (www.uzemniplanliberec.cz)

Obrázek 7: Územní plán města Liberec

Zdroj: Návrh územního plánu města Liberec

5.1.3 Urbanistická koncepce města Liberec

Urbanistická koncepce je definována v několika zásadách, které se město Liberec ve svém novém územním plánu naplnit. Především chtějí Zachovat a rozvíjet přiměřenou promíšenost funkční struktury města s těsnou vazbou bydliště – pracoviště – rekreace. Další ze zásad je rozvíjet funkčně plnohodnotné městské části spadující jak k městskému centru, tak k lokálním centrům tvořeným z velké části historickými jádry původních venkovských sídel a posilovat tak jejich propojení a kooperaci. Pro to je třeba doplnit chybějící části dopravní infrastruktury a zahuštěním sítě veřejné dopravy osob a bezmotorové dopravy pro využití společného potenciálu pracovních aktivit, občanského vybavení i rekreačního zázemí. Dalším důležitým cílem je využití zastavěného území a přitom pouze výjimečně podstatně přetvářet více či méně dochovanou strukturu zejména centrální části města se zohledněním stávající kostry veřejných prostranství a přijatelného promíšení funkcí. Pro plošně náročné rozvojové záměry na okraji zastavěného území využít nezávisle na nich potřebné navržené kapacitní trasy dopravní infrastruktury. A v rámci spolupráce s nedalekým městem Jablonec nad Nisou zajistit funkční propojení infrastruktury. (Návrh územního plánu města Liberec)

5.1.4 Vyhodnocení vybraných ukazatelů pro město Liberec

Vyhodnoceny budou ukazatele vývoj počtu obyvatel, migrační přírůstek, počet dokončených bytů, vyjíždějící a dojíždějící do zaměstnání a škol a vývoj počtu ekonomických subjektů. Data byla použita z dostupných zdrojů z ČSÚ a SLDB. Získaná data byla porovnávána s ostatními vybranými městy a všechny tyto kroky byly učiněny proto, aby byl naplněn cíl práce. Zároveň byla stanoveny dvě hypotézy, která říkají, že zaprvé města České republiky naplňují v praxi úkoly, které jim stanovuje Stavební zákon a za druhé města České republiky naplňují ve svých územních plánech principy trvale udržitelného rozvoje. Vyhodnocení těchto ukazatelů proběhlo u všech třech měst stejnými metodami.

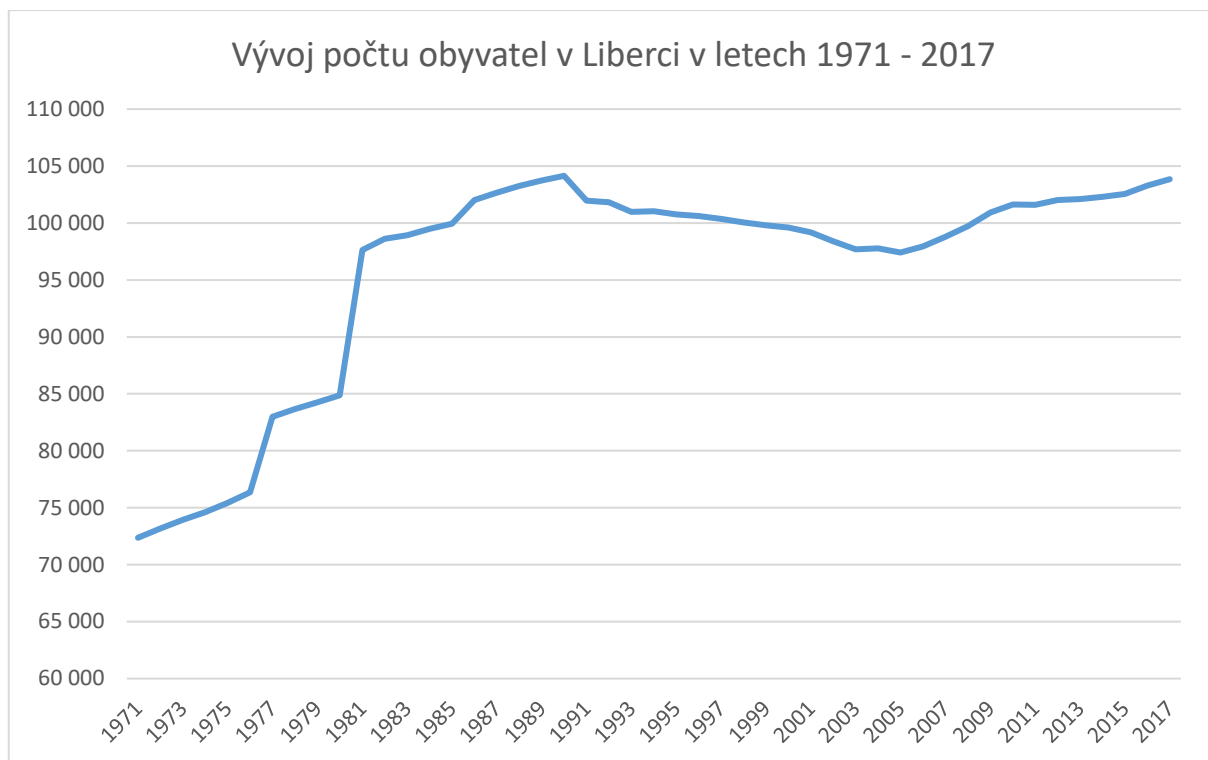
Tabulka č. 1: Předpokládaný nárůst obyvatel a bytů v Liberci

	Počet obyvatel do roku 2030	Celková potřeba bytového fondu
Vysoká varianta výhledové velikosti	105 000	8 203 ¹
Politické rozhodnutí	110 000	8 600

Zdroj: vlastní zpracování dle návrhu územního plánu

Tabulka č. 1 zobrazuje celkový předpokládaný nárůst obyvatel do roku 2030 v Liberci a celkovou potřebu bytového fondu ve dvou dostupných variantách.

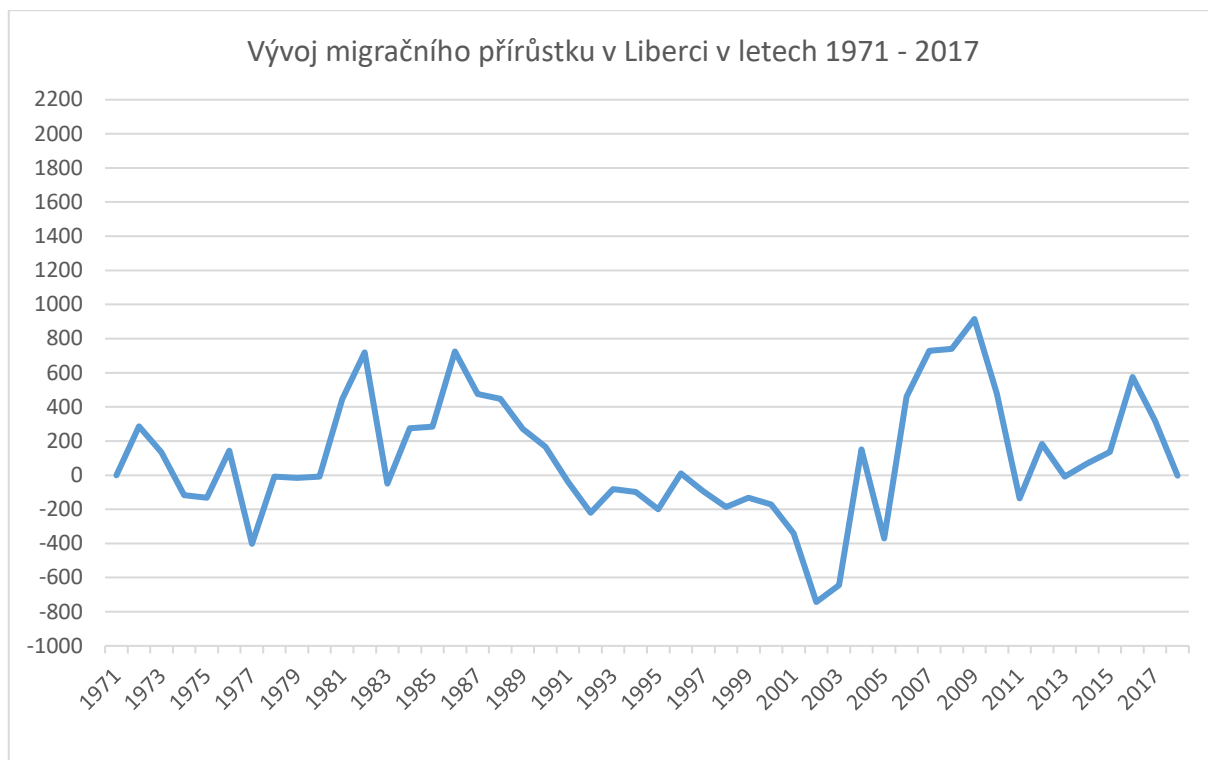
¹ Dopočítáno (není započtena obnova bytového fondu)

Obrázek 8: Vývoj počtu obyvatel v Liberci v letech 1971 – 2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

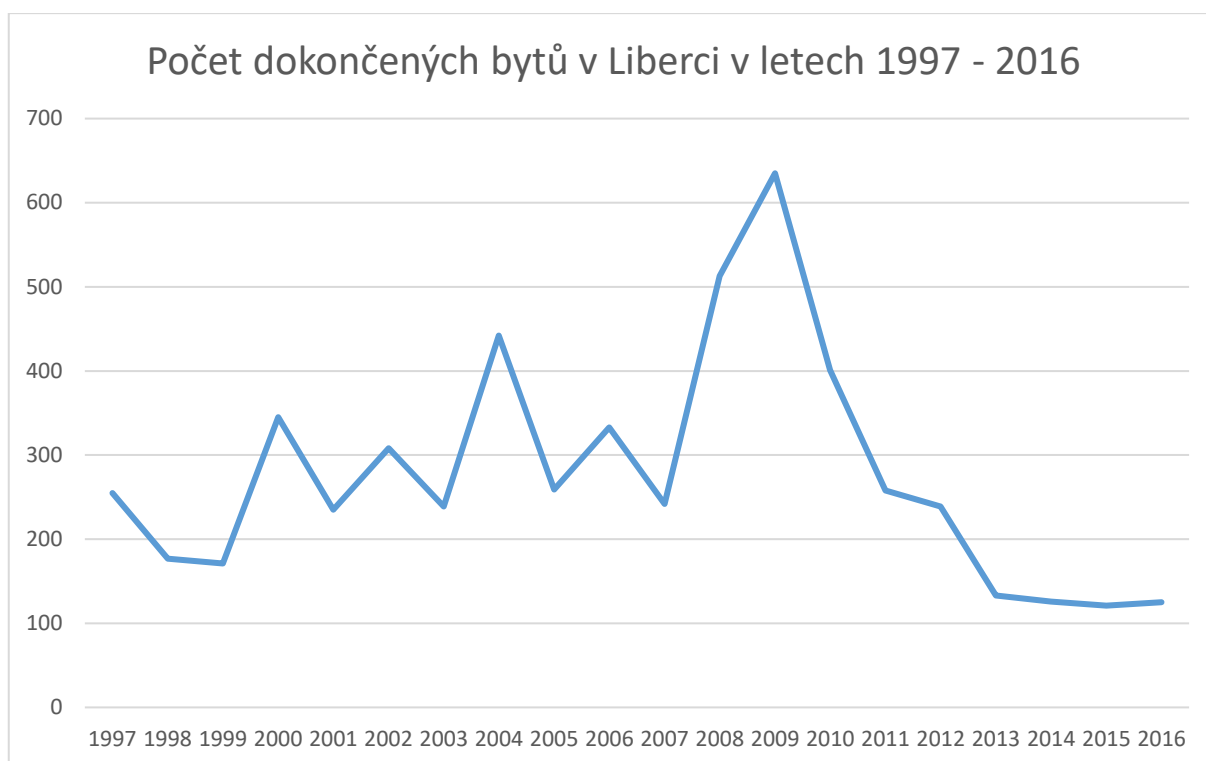
Z obrázku č. 8 je patrné, že i přes meziroční výkyvy v počtu obyvatel je dlouhodobý trend stále rostoucí. Ve sledovaném období došlo k nárůstu přibližně o 32 tisíc obyvatel, což činí 30,3 %. I přesto, že v roce 2003 došlo k mírnému poklesu, v současné době je meziroční nárůst 1,8 %. Stav obyvatel k 31. 12. 2017 je 103 853. Město Liberec počítá ve svém územním plánu jako s nejpravděpodobnější možností s nárůstem obyvatel na 105 000 do roku 2030. I vzhledem k demografické prognóze je politické rozhodnutí o konečném stavu obyvatel v roce 2030 v celkovém počtu 110 000.

Obrázek 9: Vývoj migračního přírůstku v Liberci v letech 1971 - 2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Migrační přírůstek dosáhl nejnižších hodnot v roce 1977 a naopak nejvyšších hodnot v roce 2009. I přesto, že ve městě Liberec přibývá pracovních příležitostí a rozšiřuje se nabídka služeb, dochází v posledních letech k procesu suburbanizace. V důsledku situace na trhu nemovitostí (nedostatek vhodných stavebních pozemků a bytů a jejich vysoké ceny) a změn životního stylu dochází k přesunu obyvatel z Liberce do obcí v zájmovém území, které nabízejí možnosti bydlení v kvalitním životním prostředí za příznivějších cenových relací.

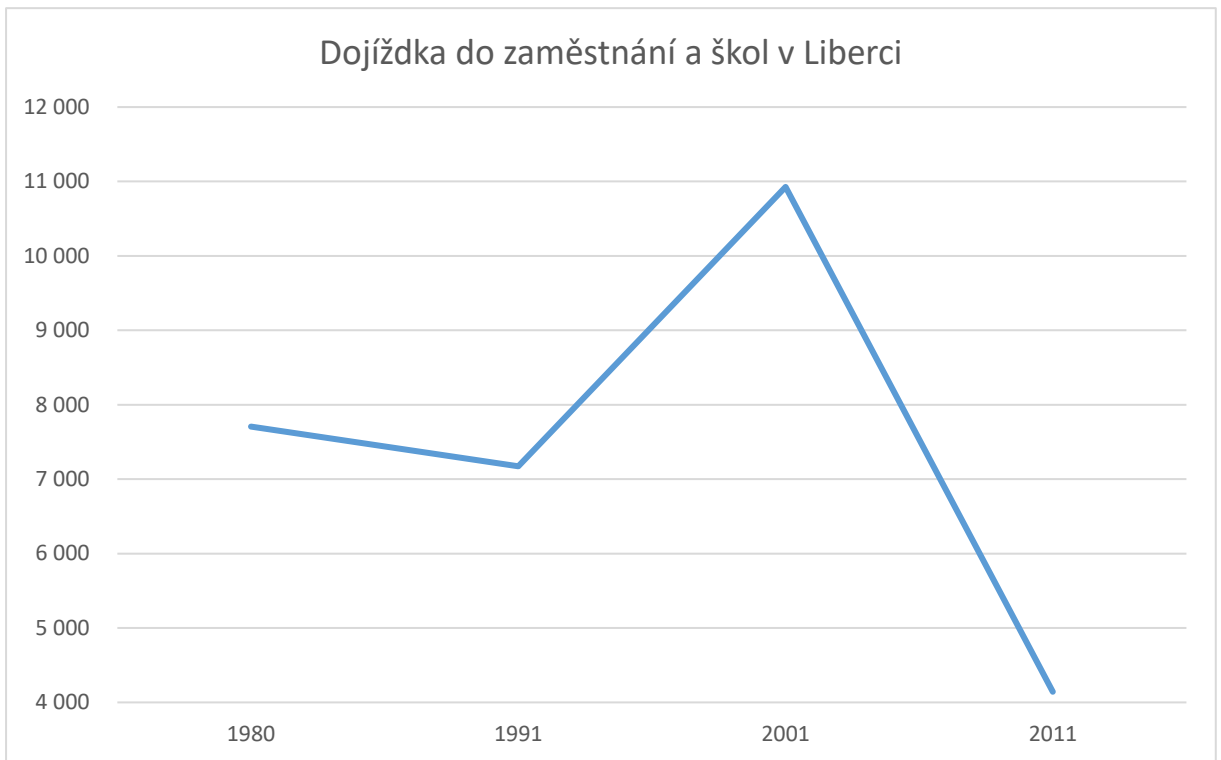

Obrázek 10: Počet dokončených bytů v Liberci v letech 1997 – 2016

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

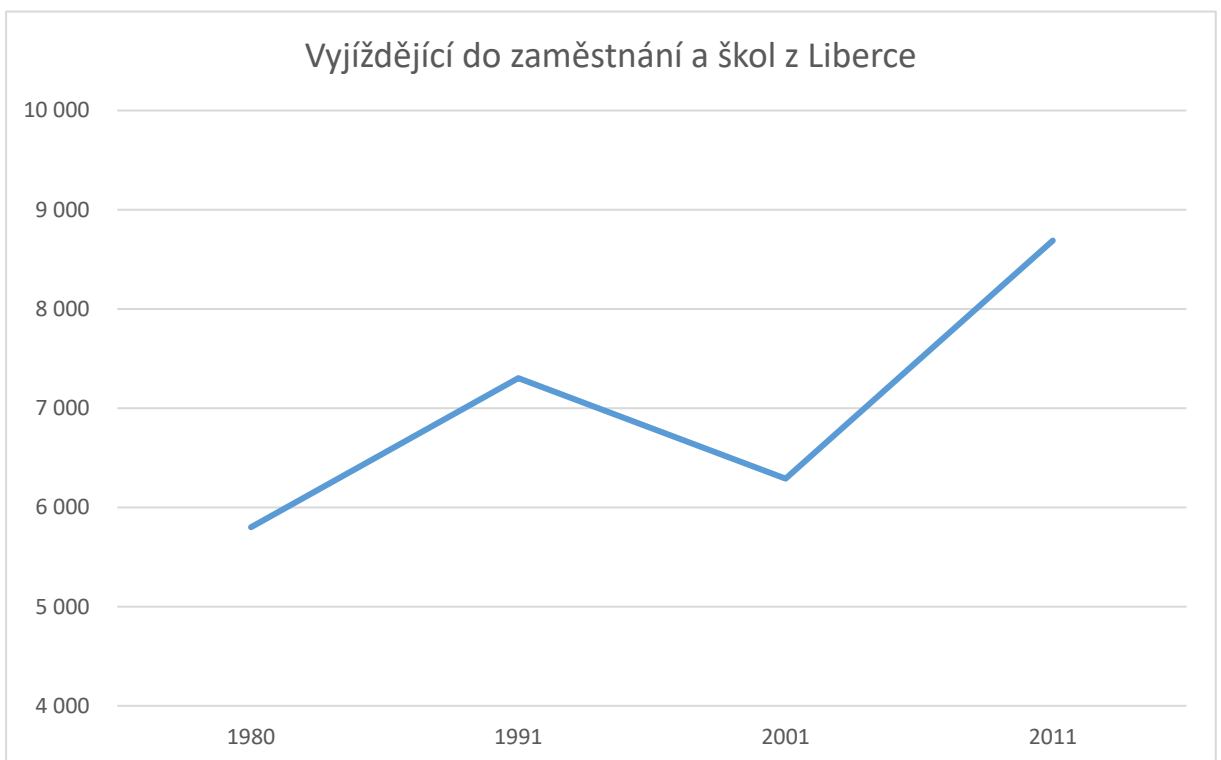
Z obrázku č. 10 lze odvodit, že v posledních letech dochází k ustálení počtu nově dokončených bytů, ale oproti předchozí dekádě dochází k poklesu. Předěšlé roky vykazují velké výkyvy. Během dvou let, tj. 2007 – 2009 došlo k nadprůměrnému nárůstu nově dokončených bytů, i přes probíhající hospodářskou krizi. Trend vývoje nově dokončených bytů je v čase mírně klesající. I přes tuto situaci plánuje město Liberec do roku 2030 výstavbu přibližně 8,5 tisíc nových bytů.

Následující obrázky č. 11 a č. 12 zobrazují počet vyjíždějících obyvatel do zaměstnání a škol z města Liberec a počet dojíždějících obyvatel do zaměstnání a škol do města Liberec. Získaná data jsou dle Sčítání lidu, domů a bytů z dostupných let. Z dostupných údajů je patrné, že v roce 2001 nastala v obou případech změna trendu. Dojížděka do zaměstnání a škol výrazně klesla a naopak počet vyjíždějících do zaměstnání a škol prudce stoupl.

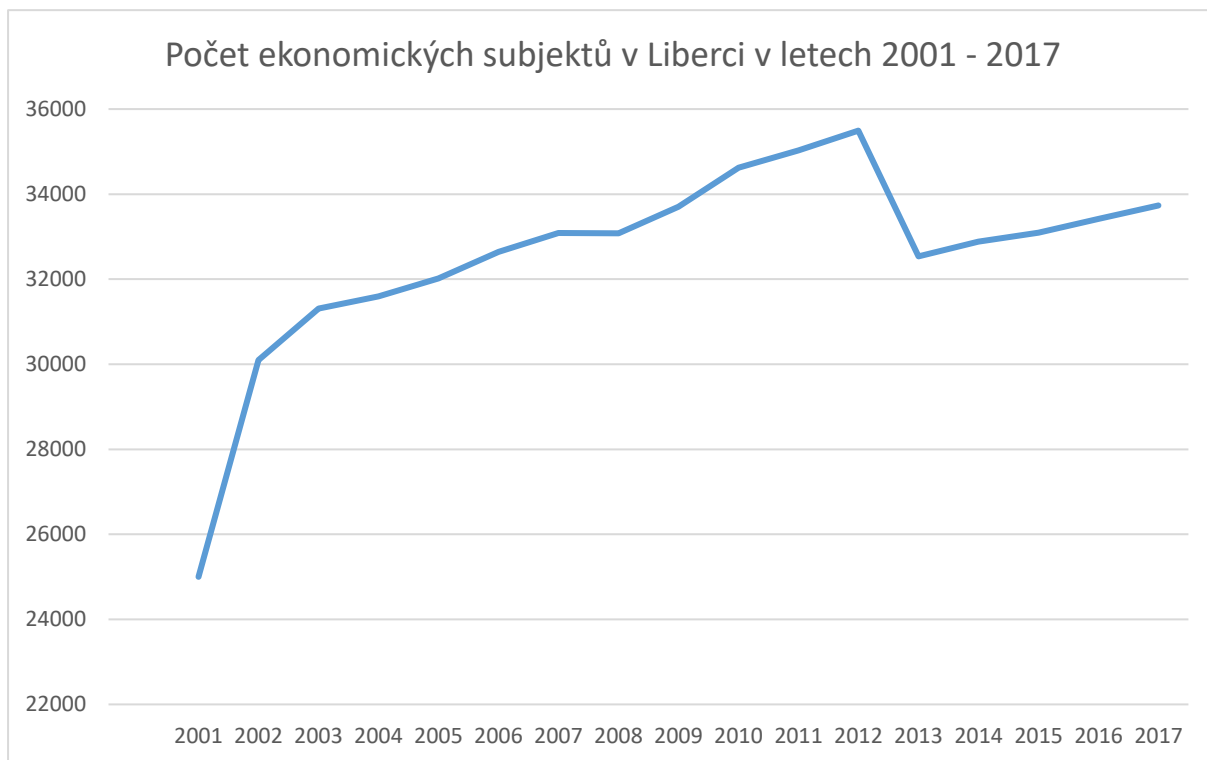
Obrázek 11: Dojížďka do zaměstnání a škol v Liberci

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Obrázek 12: Vyjíždějící do zaměstnání a škol z Liberce

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Obrázek 13: Počet ekonomických subjektů v Liberci v letech 2001 – 2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

I přes dva výkyvy patrné z obrázku č. 13, ke kterým došlo v letech 2002 a 2013 je patrný rostoucí počet ekonomických subjektů v Liberci. Nelze však jasně dokázat souvislost s nastalou situací, ale lze usuzovat souvislost s povodněmi v roce 2013, které měly za následek vyhlášení nouzového stavu (což mohlo mít likvidační následky pro některé ekonomické subjekty). Na rozdíl od předchozích obrázků č. 11 Dojížděka do zaměstnání a škol a č. 12 Vyjíždějící do zaměstnání a škol tyto výsledky ukazují mírné posilování pozice Liberce v regionální struktuře.

5.2 Hradec Králové

Město Hradec Králové se nachází sto kilometrů východně od Prahy a jedná se o jedinou metropoli Královehradeckého kraje. Leží Na soutoku řek Labe a Orlice. První dochovaná zmínka o městě pochází z roku 1225. Ve středověku měl Hradec Králové velký význam, jednalo se totiž o věnné město českých královen. Rozkládá se na ploše 105,69 km² s celkovým počtem obyvatel cca 93 000. (www.hrdeckralove.org)

5.2.1 Základní informace o městě

Současnou podobu dala městu moderní česká architektura v duchu secese a funkcionalismu, která je dílem světově proslulých architektů Jana Kotěry a jeho žáka Josefa Gočára, jehož urbanistická koncepce byla inspirací pro několik dalších generací architektů. Díky stavbám těchto architektů nese Hradec Králové označení *Salon republiky*.

Hradec Králové je důležitým dopravním uzlem při propojení Polska se středními Čechami. Významnou roli má zde i doprava železniční, ne ovšem tak velkou jako například v Pardubicích, jelikož Hradec Králové není napojen na rychlostní železniční koridor. Svůj význam má Hradec Králové především ve vysokoškolském vzdělávání, jelikož se zde nachází hned tři vysoké školy. (www.hrdeckralove.org)

Město je charakteristické tím, že nemá výrazně velké průmyslové zóny. Jednotlivé obory průmyslu jsou zde zastoupeny především středními a menšími podniky. V průmyslu převažuje odvětví zpracovatelského průmyslu a konkrétněji výroba motorových vozidel, výroba elektrických zařízení a textilní výroba. Největšími zaměstnavateli ve městě jsou Fakultní nemocnice Hradec Králové, Státní podnik Lesy České republiky, Rubena a.s. (gumové výrobky), Finanční ředitelství Hradec Králové, Teleflex, a.s. (výroba zdravotnických prostředků), ČEZ Distribuční služby s.r.o., Marius Pedersen, s.r.o. (nakládání s odpady), Obchodní centrum Futurum, Univerzita Hradec Králové, Kingspan a.s. (výrobce izolací a staveních materiálů). (www.hkcity.cz)

5.2.2 Územní plán města Hradec Králové

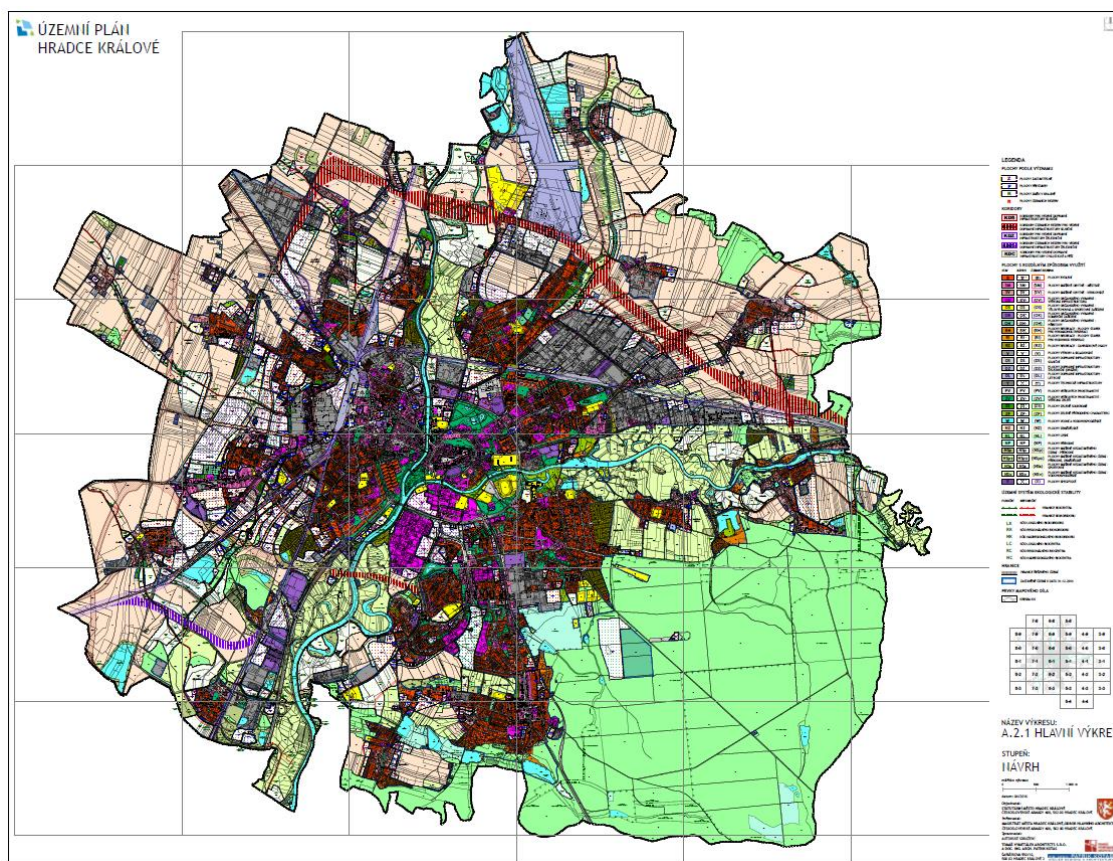
Dne 23. 6. 2009 rozhodlo Zastupitelstvo města Hradec Králové o pořízení nového Územního plánu města Hradec Králové a současně rozhodlo o tom, že výběr projektanta bude proveden na základě mezinárodní ideové urbanistické soutěže.

Na základě územně analytických podkladů s využitím doplňujících průzkumů a rozborů zpracoval pořizovatel společně s určeným zastupitelem návrh zadání ÚPHK a dne 22. 6. 2011 ho poskytl dotčeným orgánům, sousedním obcím a krajskému úřadu. Poté byl návrh poskytnut veřejnosti. Všechny připomínky a návrhy byly zpracovány do nového ÚPHK a upravený návrh byl Zastupitelstvem města Hradec Králové schválen dne 25. 10. 2011.

Na základě schválení zadání ÚPHK zpracoval projektant v období od 10/2011 do 06/2012 koncept ÚPHK obsahující 2 varianty řešení a vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území obsahující mimo jiné vyhodnocení vlivů na životní prostředí a na lokality soustavy NATURA 2000. Poté probíhalo veřejné projednání, kdy byl koncept ÚPHK přístupný k veřejnému nahlédnutí. Byl dán prostor pro připomínky a námítky vlastníků pozemků a dotčených orgánů. Mezi dotčené orgány patřilo Ministerstvo životního prostředí ČR, územní pracoviště Hradec Králové, Krajský úřad Královéhradeckého kraje, odbor životního prostředí a zemědělství, Ministerstvo kultury ČR, Krajská hygienická stanice Královéhradeckého kraje a Magistrát města Hradec Králové, odbor životního prostředí. Všechny zaslané připomínky byly do konceptu zpracovány. Pokyny pro zpracování návrhu ÚPHK schválilo Zastupitelstvo města Hradec Králové dne 24. 6. 2014.

Na základě schválených pokynů zpracoval projektant v období od 07/2014 do 04/2016 návrh ÚPHK, který je kombinací obou variant konceptu (s upřednostněním varianty 1) se zpracováním dalších ve schválených pokynech požadovaných úprav řešení. Dále proběhlo veřejné projednání a probíhá vyhodnocení veřejného projednání. Celkem musí být vypracováno vyhodnocení 1586 námitek formou jednotlivých návrhů rozhodnutí o námítce a vyhodnocení 202 připomínek formou jednotlivých návrhů vyhodnocení připomínky. Ukončení pořízení nového územního plánu je plánováno nejpozději do 31. 12. 2020

Pořizovatelem nového Územního plánu Hradce Králové je odbor hlavního architekta Magistrátu města Hradec Králové. Zhotovitelem nového Územního plánu Hradce Králové je Autorské sdružení Tomáš Vymetálek Architects s.r.o. a doc. Ing. arch. Patrik Kotas, které je autorem vítězného návrhu mezinárodní ideové urbanistické soutěže o návrh na nový územní plán, vyhlášené městem Hradec Králové na jaře roku 2010. (Nový územní plán města Hradec Králové, www.hrdeckralove.org)

Obrázek 14: Územní plán města Hradec Králové

Zdroj: Nový územní plán města Hradec Králové

5.2.3 Urbanistická koncepce města Hradec Králové

Hradec Králové se často spojuje s velmi silným urbanistickým odkazem Josefa Gočára, cílem tedy je na tuto původní vizi navázat a rozvíjet město stejnými funkčními a kompozičními prostředky, které sám Gočár tak úspěšně používal. Jedná se tedy o zřetelnou čitelnost města s dominantními průhledy, městskými třídami a velkorysou radiálně okružní koncepcí. Tzv. Gočárův okruh, který byl vytvořen pro dopravu v Hradci Králové, již dávno není hranicí města, to se rozrostlo mnohem dál a nový územní plán na to musí reagovat, aby byla zajištěna vyhovující dopravní infrastruktura. Jednalo by se tak o již třetí dopravní okruh.

Návrh ÚPHK počítá s vytvořením dalších ploch pro rekreaci, i veřejných městských parků od velkých až po ty úplně maličké. Vymezování veřejných prostorů s jasně definovanými prostorovými proporcemi, ať už v podobě zelených ploch či kompaktních náměstí, je další z prioritních cílů této urbanistické koncepce. Architekturu města totiž netvoří jen budovy, ale stejnou měrou veřejné prostory, jako náměstí, ulice, parky a různé pěší průchody. Návrh ÚPHK vytváří podmínky, aby tyto prostory nebyly chápány pouze jako

vymezení komunikačního koridoru pro automobily, nýbrž jako společenské prostory s jasně definovanou identitou.

Návrh ÚPHK navazuje a vymezuje novou síť propojených náměstí a parků, které jsou umístovány zejména na směrových lomech nebo křižovatkách městských bulvárů a jsou kombinované s náměstími komornějšího charakteru v obytné zástavbě.

Návrh ÚPHK počítá s vložením mezilehlých zastávek do stávající sítě železničních tratí, ať už v místech s koncentrovanou okolní zástavbou, nebo v místech, kde lze úspěšně navázat přestupem na trolejbusy a autobusy, nebo v místech, kde je vhodné vytvořit systém záchytných parkovišť. Železniční síť by se tak proměnila z dopravního systému, který územím Hradce pouze prochází, na páteřní kolejový systém městské a regionální dopravy s pravidelnou intervalovou sítí plně integrovanou do systému městské hromadné dopravy. Usiluje se tak o omezení neúměrnému zvyšování počtu osobních automobilů v centru města. (Nový územní plán města Hradec Králové, www.hradeckralove.org)

5.2.4 Vyhodnocení vybraných ukazatelů pro město Hradec Králové

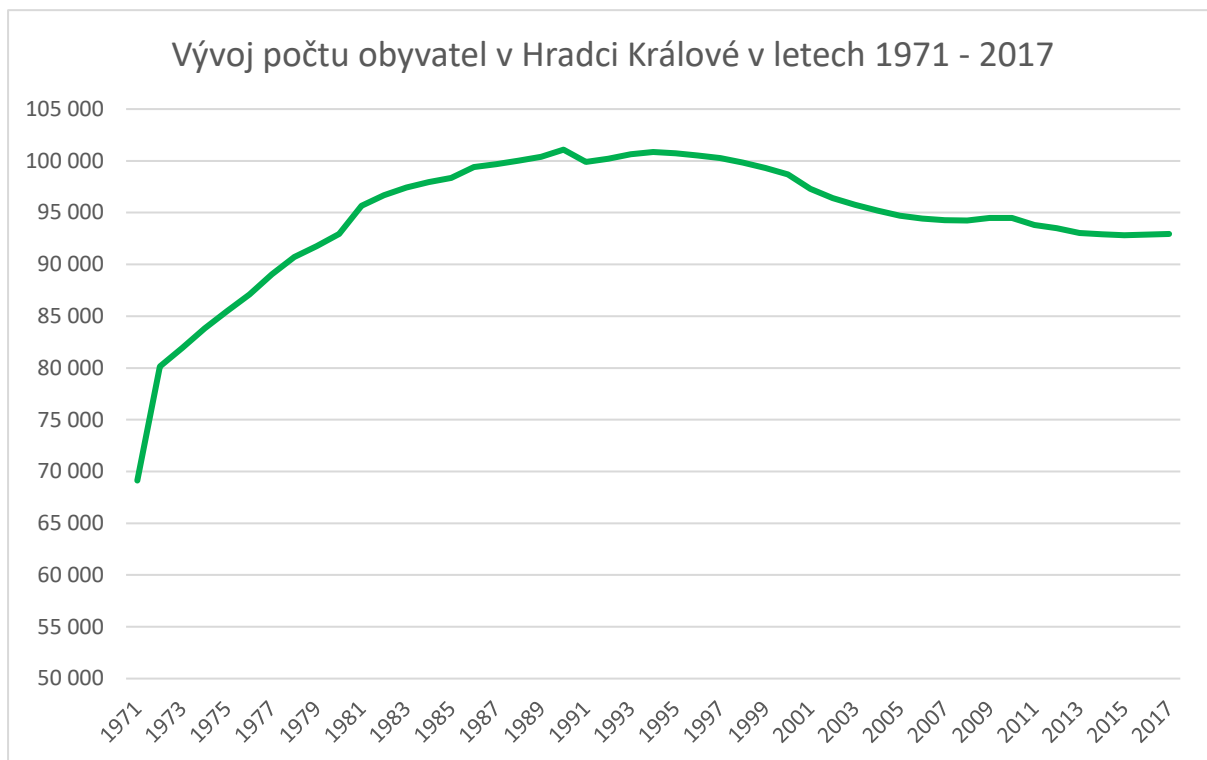
Vyhodnoceny budou ukazatele vývoj počtu obyvatel, migrační přírůstek, počet dokončených bytů, vyjíždějící a dojíždějící do zaměstnání a škol a vývoj počtu ekonomických subjektů. Vyhodnocení proběhlo stejně jako u města Liberec.

Tabulka č. 2: Předpokládaný nárůst obyvatel a bytů v Hradci Králové

	Počet obyvatel v roce 2027	Celková potřeba nových bytů	Celková potřeba nových zastavitelných ploch
Varianta velký pokles	86 500	2 820	231,48 ha
Varianta pokles	88 000	3 320	272,52 ha
Varianta stagnace	89 800	3 920	321,77 ha

Zdroj: vlastní zpracování dle návrhu územního plánu

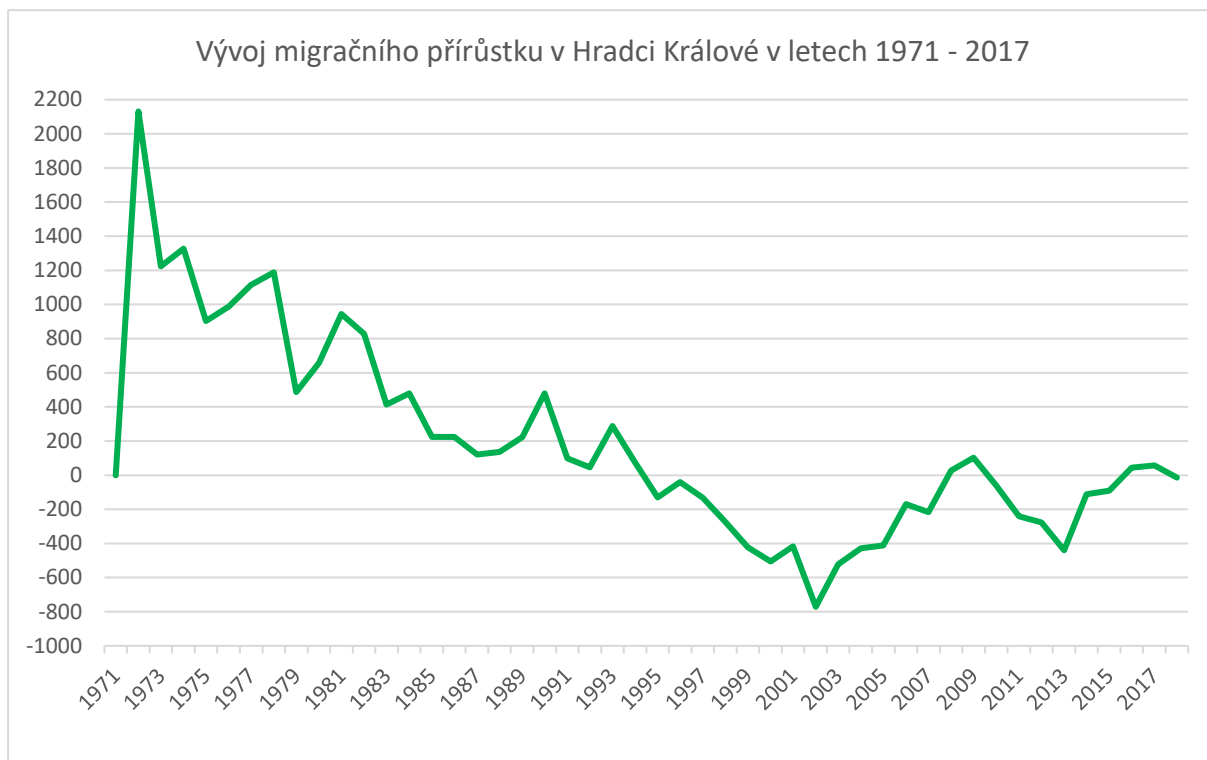
Tabulka č. 2 zobrazuje předpokládaný celkový počet obyvatel v roce 2027 v Hradci Králové a tři varianty tohoto předpokladu. S rozvojem obyvatel souvisí i celková potřeba nových bytů v Hradci Králové a celková potřeba nových zastavitelných ploch.

Obrázek 15: Vývoj počtu obyvatel v Hradci Králové v letech 1971 – 2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

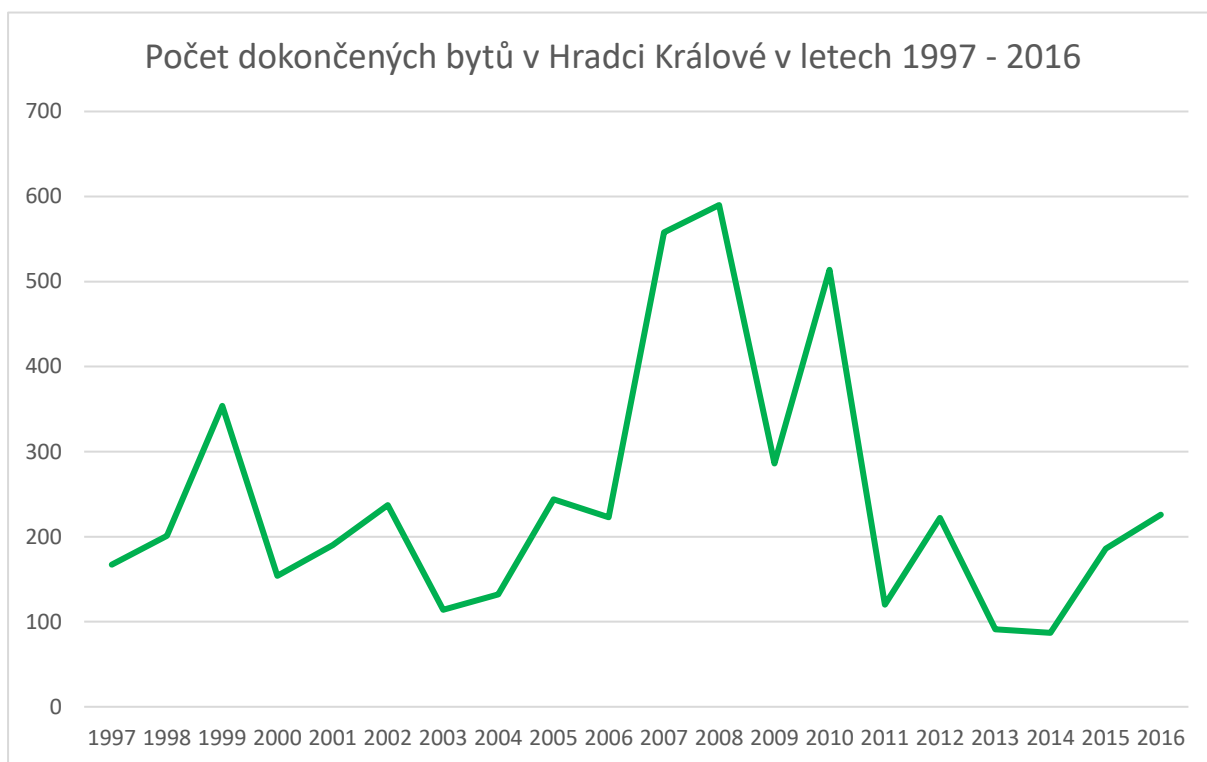
Vývoj počtu obyvatel v Hradci Králové má stále stoupající dlouhodobý trend i přesto, že počet obyvatel v poslední dekádě mírně klesl a to o 1,4 %. Město Hradec Králové počítá ve svém územním plánu se třemi variantami počtu obyvatel. Všechny varianty se vztahují k počtu obyvatel v roce 2027. V případě varianty *velký pokles* se jedná o konečný počet obyvatel 86 500. V případě varianty *pokles* se jedná o celkový počet obyvatel 88 000 a v případě varianty *stagnace* by byl celkový počet obyvatel 89 800. Z hlediska demografického vychází jako nepravděpodobnější varianta *stagnace*.

Obrázek 16: Vývoj migračního přírůstku v Hradci Králové v letech 1971 – 2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Vývoj migračního přírůstku v Hradci Králové zaznamenal největší výkyv v roce 1972. Od této doby je trend vývoje značně klesající stejně tak jako je tomu u města Liberec. K poslednímu velkému poklesu ve vývoji migračního přírůstku došlo v roce 2013, od tohoto roku se dá opět mluvit o nárůstu popřípadě stagnaci v migraci obyvatel.

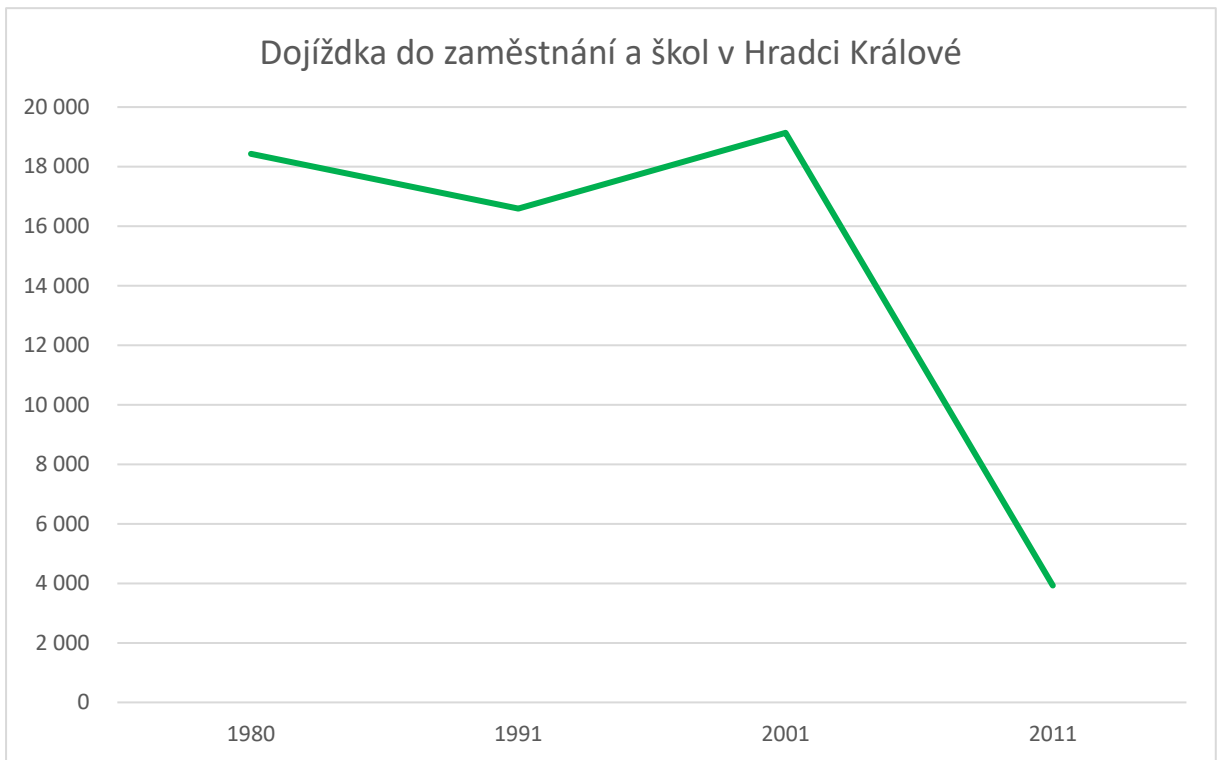

Obrázek 17: Počet dokončených bytů v Hradci Králové v letech 1997 – 2016

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

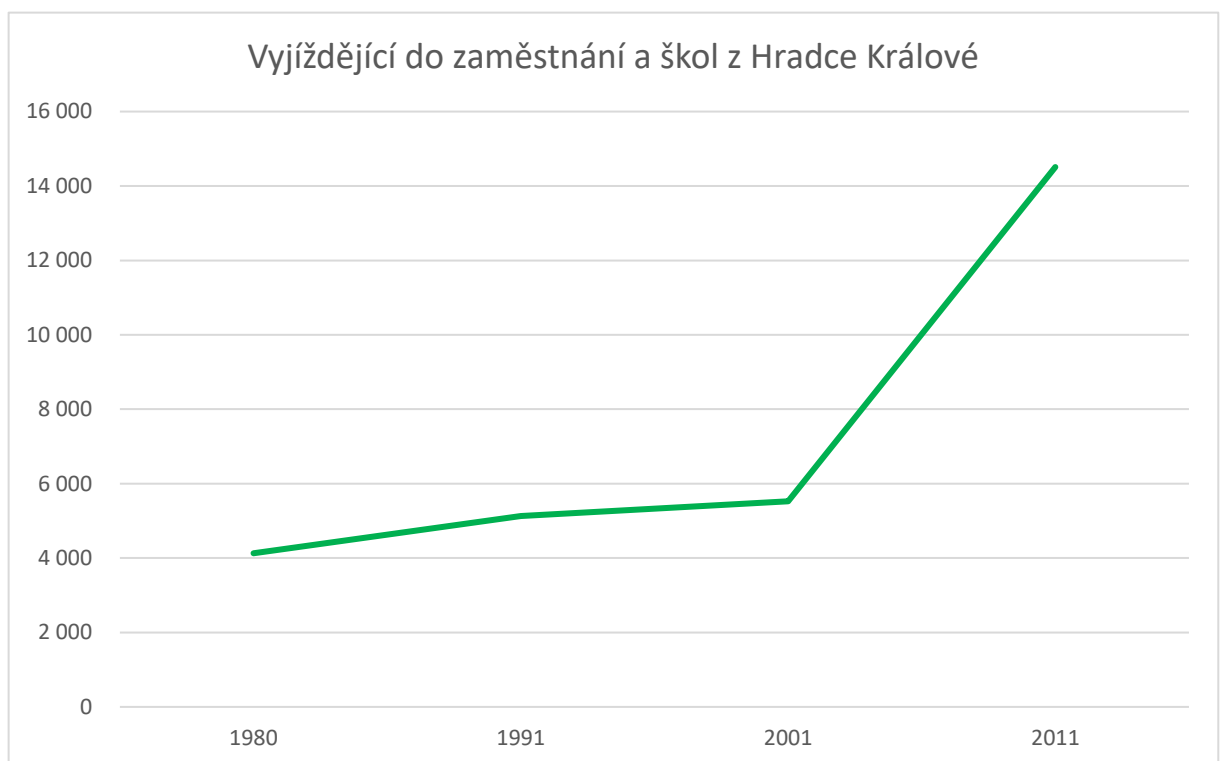
Z obrázku č. 17 je patrné, že počet dokončených bytů ve sledovaném období prošel velkými výkyvy. Od zlomu v roce 2013 dochází k nárůstu počtu dokončených bytů v Hradci Králové a celkový trend je stoupající. Územní plán města Hradec Králové počítá v roce 2027 se třemi možnostmi stavu obyvatel a k těmto počtům obyvatel připadá celková potřeba nových bytů. Z hlediska varianty *velký pokles* se jedná o celkový počet dokončených bytů 2 820 na celkové ploše 231,48 ha. Z hlediska varianty *pokles* se jedná o celkový počet dokončených bytů 3 320 na celkové ploše 272,52 ha a ve variantě *stagnace* se jedná o celkový počet dokončených bytů 3 920 na celkové ploše 321,77 ha. Celková potřeba nových bytů je v návrhu ÚPHK na základě aktualizovaných dat demografického vývoje stanovena na 3 920 bytů.

Následující obrázky č. 18 a č. 19 zobrazují počet vyjíždějících obyvatel do zaměstnání a škol z města Hradec Králové a počet dojíždějících obyvatel do zaměstnání a škol do města Hradec Králové. Získaná data jsou dle Sčítání lidu, domů a bytů z dostupných let. Vývoj trendu je obdobný jako v případě města Liberec. V obou případech došlo v roce 2001 k výraznému zlomu. Počet dojíždějících do zaměstnání a škol klesá, naopak počet vyjíždějících z města stoupá. I přes stoupající počet ekonomických subjektů a přítomnost třech vysokých škol je tendence k dojíždění do města Hradec Králové stále klesající.

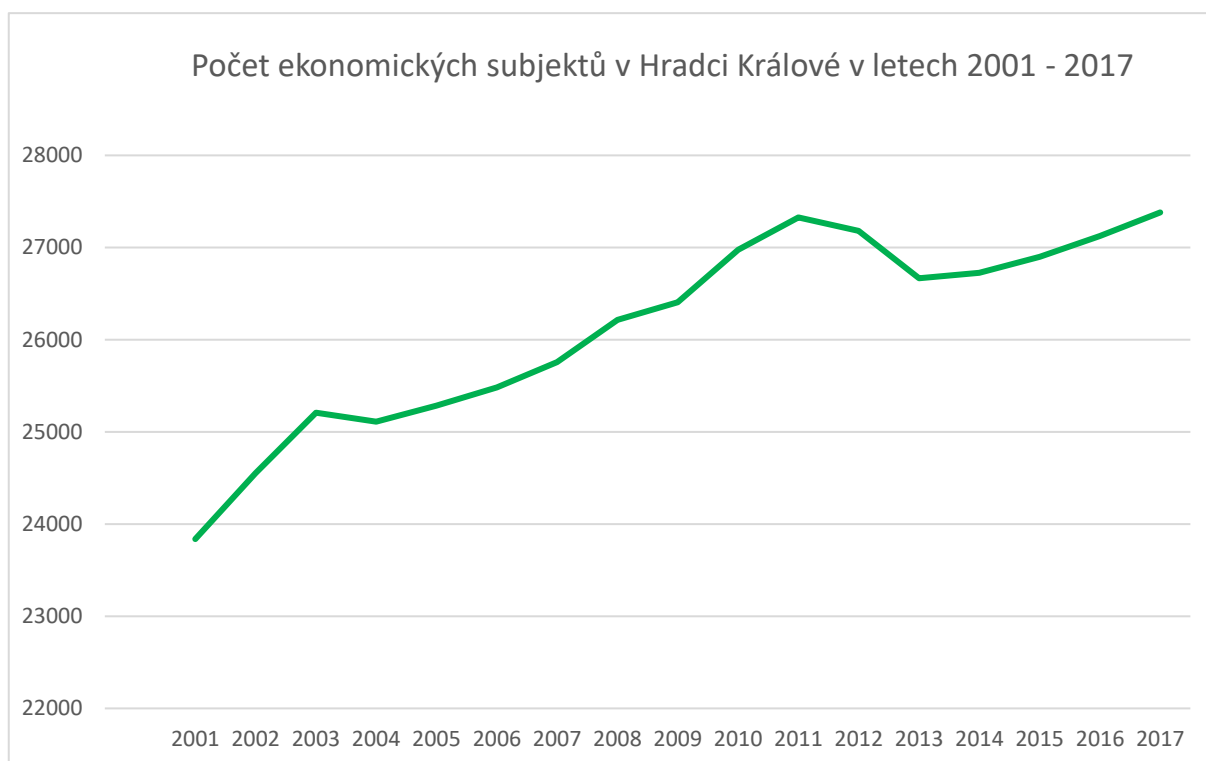
Obrázek 18: Dojíždka do zaměstnání a škol v Hradci Králové

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Obrázek 19: Vyjíždějící do zaměstnání a škol z Hradce Králové

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Obrázek 20: Počet ekonomických subjektů v Hradci Králové v letech 2001 – 2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Počet ekonomických subjektů v Hradci Králové je konstantně rostoucí. I přes tuto skutečnost stále více lidí z města odjíždí, než do města přijíždí. Tento rostoucí trend posiluje pozici města jako centra regionu.

5.3 Pardubice

Město Pardubice se nachází ve východní části Polabí na soutoku řek Labe a Chrudimky. Město se rozkládá na území 82,7 km² a v současné době má cca 90 tisíc obyvatel a řadí se tak na desáté místo ve velikosti měst v České republice. (cz.visitpardubice.com)

5.3.1 Základní informace o městě

První zmínka o městě pochází z roku 1295. Největší rozkvět ale město zaznamenalo v době pánů z Pernštejna. Na konci 16. století a v 17. století nastal úpadek města, který se podařilo vyřešit až v polovině 19. století, kdy bylo město připojeno na železnici. Vede zde historicky první železniční trať z Olomouce do Prahy. V současné době jsou Pardubice významným železničním uzlem. Všeobecně jsou velmi dobře dopravně dostupné, nachází se tu mimo zmíněnou železnici také mezinárodní letiště se smíšeným provozem a v blízké době zde bude zavedena i lodní doprava.

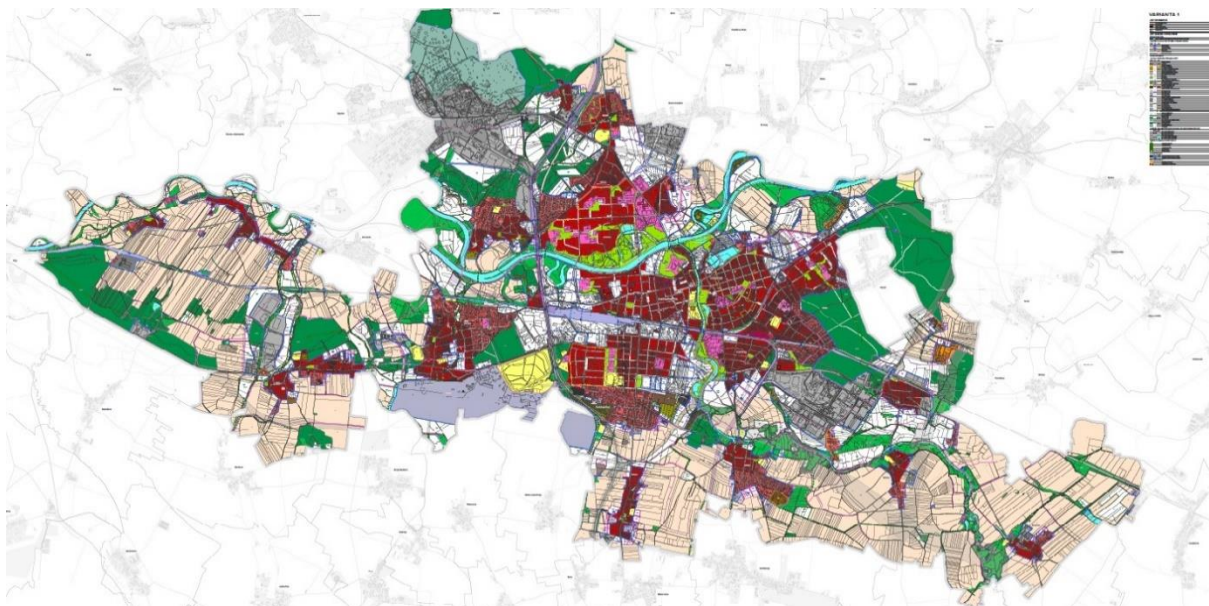
Díky zavedení železnice vznikala ve městě řada průmyslových podniků jako například lihovar, cukrovar, továrna na mlýnské stroje, Fantova rafinérie minerálních olejů a další. Náporu času přežila pouze hrstka z nich. V současné době jsou Pardubice průmyslovým centrem východních Čech a hlavními odvětvími zde jsou průmysl chemický, strojírenský a elektrotechnický. Mezi největší zaměstnavatele v tomto městě patří Nemocnice Pardubického kraje, a.s., která udává až 10 tisíc možných zaměstnanců. Dále jsou to firmy FOXCONN CZ s.r.o. (elektrotechnika), Synthesia, a.s. (chemický průmysl), KIEKERT-CS, s.r.o. (výroba autozámek) a JIP východočeská, a.s. (potravinářství, gastronomie). Mezi největší zaměstnavatele patří také státní útvary a to konkrétně Krajské ředitelství policie Pardubického kraje a Univerzita Pardubice. (cz.visitpardubice.com)

5.3.2 Územní plán města Pardubice

Dne 1. 1. 2007 nabylo účinnosti nový stavební zákon č. 183/2006 Sb. a na základě jeho požadavků byl Zastupitelstvu města předložen návrh na pořízení nového územního plánu města Pardubice, pořízení bylo odhlasováno zastupitelstvem města na zasedání dne 20. 9. 2010. Zadání Územního plánu Pardubice bylo zpracováno pořizovatelem ve spolupráci s určeným zastupitelem. Následně bylo zasláno dotčeným orgánům, sousedním obcím a krajskému úřadu. Požadavky a podněty byly následně zpracovány a upravený návrh zadání územního plánu byl schválen zastupitelstvem města Pardubice dne 20. 9. 2011.

Projektant byl vybrán na základě veřejného výběrového řízení, které bylo schváleno Komisí pro urbanismus a architekturu dne 9. 6. 2011 a Radou města Pardubice dne 21. 6. 2011. Dne 30. 11. 2015 byla zhotovitelem odevzdána kompletní dokumentace návrhu územního plánu ve dvou variantách a dokumentace vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území. Společné jednání o variantním návrhu Územního plánu Pardubice a o vyhodnocení vlivů návrhu na udržitelný rozvoj území se konalo dne 17. 3. 2016. Rozhodnutí o výběru varianty a o pokynech pro zpracování návrhu Územního plánu Pardubice přijalo Zastupitelstvo města Pardubice dne 22. 6. 2017.

Pořizovatelem tohoto územního plánu je Magistrát města Pardubice, odbor hlavního architekta. Jako projektant byla vybrána společnost Royal Haskoning DHV Czech Republic spol. s r.o. V současné době se plán nachází v etapě zpracování takové, kdy dochází k veřejnému projednání návrhu nového územního plánu města Pardubice. Toto veřejné projednání proběhne konkrétně dne 27. 6. 2018. (Návrh územního plánu města Pardubice, www.pardubice.eu)

Obrázek 21: Územní plán města Pardubice

Zdroj: Návrh územního plánu města Pardubice

5.3.3 Urbanistická koncepce města Pardubice

Nový územní plán vymezuje hranice kompaktního města jako hranici, která definuje kompaktní město a okolní území volné krajiny s oddělenými sídly. Jedním z cílů tohoto ÚP je zastavení extenzivního růstu města do volné krajiny a stanovení tak jeho hranic. K tomu by měly být určeny tzv. brány do města, které jsou vymezeny na každé světové straně města. Jedná se o jedny z hlavních kompozičních prvků urbanistické koncepce stanovené pro kompaktní město a jsou to brány: Fáblovka (severní brána), Nádraží (západní brána), Dubina (východní brána) a Zborovské náměstí (jižní brána). Tyto brány mají v území prostorově – kompoziční význam: je to symbol, definuje hranici města a krajiny a dotváří identitu, vybavenost a urbanistický akcent území města mimo celoměstské centrum. V centru Pardubic se nachází velké množství nevyužívaných ploch, např. opuštěné výrobní areály nebo vojenské areály. Kompaktní město by mělo tedy tyto místa využít a posílit tak vlastní strukturu a městský charakter, a plně využít již existující a fungující infrastrukturu. Opatření by měla směřovat k efektivnějšímu využívání existující veřejné infrastruktury a k omezení trendu suburbanizace - vysídlování městského centra a záboru volné krajiny pro novou výstavbu.

Hlavním důvodem vymezení jader lokalit je definování urbanistického uspořádání území s cílem plošně vymezit všechny zásadní urbanistické útvary v území a stabilizovat jejich strukturu, polohu a charakter. Koncepce rozvoje území je založená na vnitřním rozvoji těchto jader a dílčím doplňováním zástavby na jejich okrajích. Navrhované plochy pro rozvoj

obytné nebo výrobní složky území jsou vždy vymezovány ve vazbě na stabilizovaná jádra lokalit. Prioritou je umisťovat urbanistický rozvoj v přímé vazbě na stávající zástavbu pro minimalizaci nároků na veřejnou infrastrukturu a rozvíjet území města tak, aby nedocházelo ke vzniku solitérní zástavby a izolovaných areálů nebo nových sídel ve volné krajině.

Důvodem vymezení regionálního centra – každodenního je stanovení strategického území pro rozvoj regionálních aktivit na území města. Území, které provozuje aktivity regionálního významu, musí být velmi dobře dopravně obslužitelné, napojené na dopravní infrastrukturu regionálního nebo vyššího významu a vhodně propojené s centrem města. Takové území se v Pardubicích nachází kolem hlavního nádraží, kde je denně velmi vysoká koncentrace lidí. Dále také tvoří velmi důležitý dopravní uzel a je vymezeno jako jedna z bran do města. Těmito vlastnostmi vytváří předpoklad pro umisťování zařízení a rozvoje aktivit regionálního významu, které by dokázaly využít potenciál takto vytiženého a strategického území. (Návrh územního plánu města Pardubice, www.pardubice.eu)

5.3.4 Vyhodnocení vybraných ukazatelů pro město Pardubice

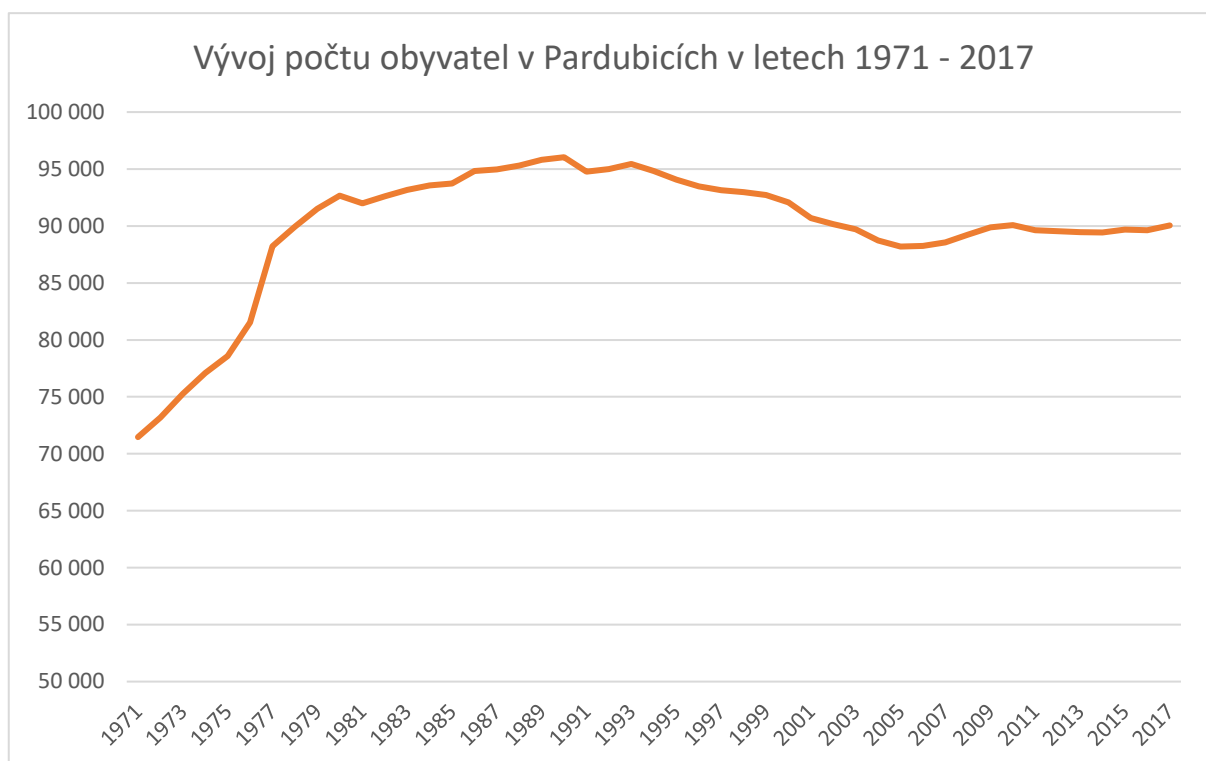
Vyhodnoceny budou ukazatele vývoj počtu obyvatel, migrační přírůstek, počet dokončených bytů, vyjíždějící a dojíždějící do zaměstnání a škol a vývoj počtu ekonomických subjektů. Vyhodnocení proběhlo stejně jako u města Liberec.

Tabulka č. 3: Předpokládaný nárůst obyvatel a bytů v Pardubicích

Celkový nárůst obyvatel do roku 2030	Celková potřeba bytových jednotek
30 275	15 644

Zdroj: Vlastní zpracování dle návrhu územního plánu města Pardubice

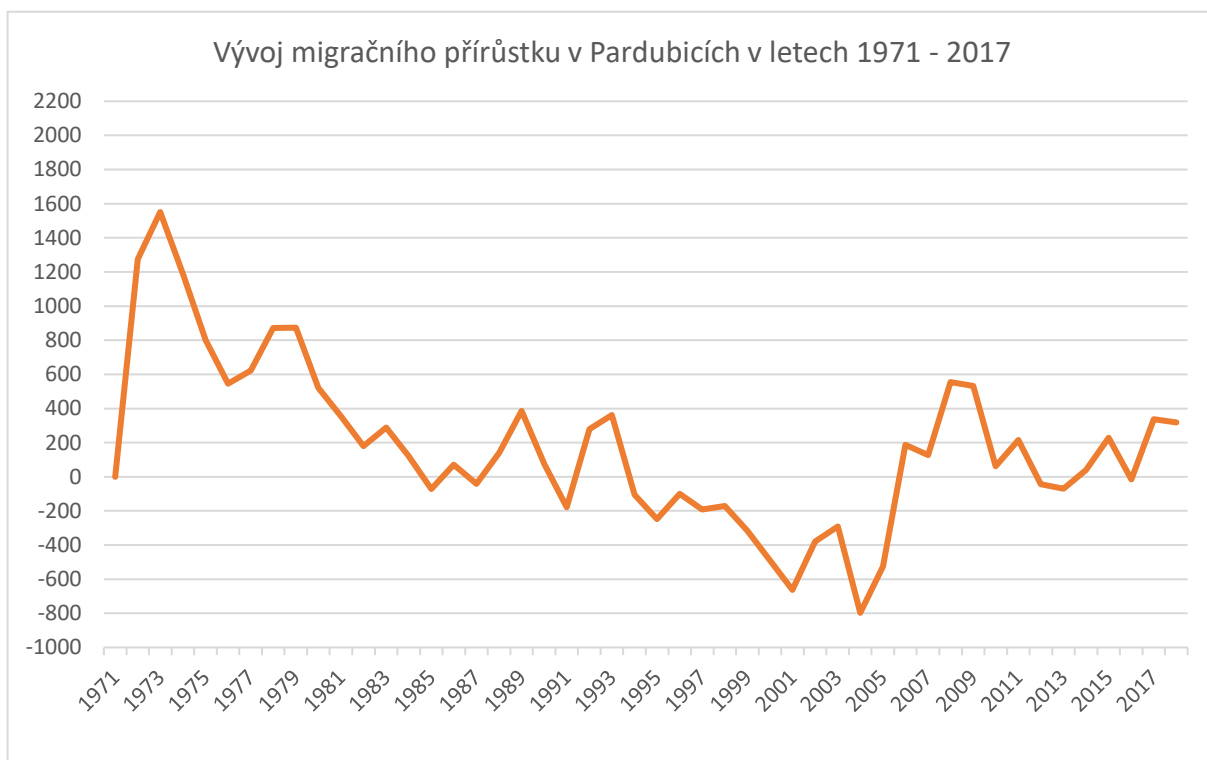
Tabulka č. 3 zobrazuje předpokládaný nárůst počtu obyvatel do roku 2030 ve městě Pardubice a s tím související celkovou potřebu nových bytových jednotek.

Obrázek 22: Vývoj počtu obyvatel v Pardubicích v letech 1971 - 2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

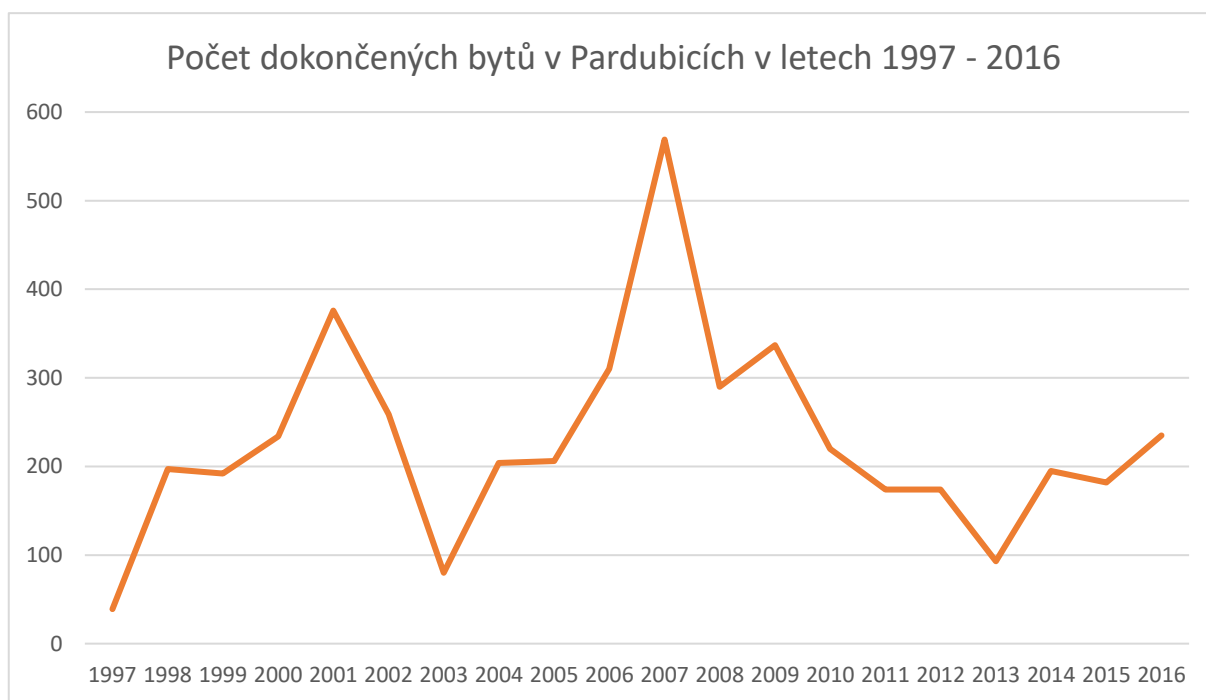
Z obrázku č. 22 je zřejmé, že i přes mírné výkyvy je trend vývoje počtu obyvatel stále rostoucí. Největší nárůst obyvatel byl mezi roky 1976 a 1977 a to o 7,6 %. V poslední dekádě se jedná spíše o stagnaci v počtu obyvatel. Územní plán města Pardubice počítá do roku 2030 s přírůstkem obyvatel o 30 275, tedy přibližně na celkových 120 000 obyvatel. Cílová hodnota počtu obyvatel vychází z demografické prognózy, která byla zpracována pro potřeby Územního plánu města Pardubice. Tato prognóza říká, že populační vývoj Pardubic v příštích třech dekádách bude po dočasném mírném růstu ve znamení jednoznačného poklesu celkového počtu obyvatel. Ani relativně optimistická stoupající migrace totiž nebude stačit vyrovnávat narůstající deficit přirozené měny. Ten vznikne i přes i předpokládanou zvyšující se úhrnnou plodnost. Důvod deficitu přirozené měny tak spočívá v existujících nepravidelnostech věkové struktury, kdy se budou do vyšších věkových kategorií nasouvat spíše početnější generace. Prognóza pracuje se třemi variantami a to: vysoká varianta, kdy se předpokládá velmi pozvolný nárůst až do roku 2032, kdy se očekává stabilizace na současné hodnotě, tedy 90 – 91 tis. obyvatel; nízká varianta, kdy se předpokládá pokles téměř o 500 obyvatel ročně, pokles na hodnotu 78 tis. obyv., což je o 12,5 tisíce méně než dnes; střední varianta, kdy se předpokládá, že počet obyvatel se v roce 2040 překročí hranici 85 tis. přesně 83 740 obyvatel, to je pokles cca o 7 tis. osob. (Návrh územního plánu města Pardubice, 2018)

Obrázek 23: Vývoj migračního přírůstku v Pardubicích v letech 1971 – 2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Na počátku sledovaného období procházel vývoj migračního přírůstku velkými výkyvy. V posledních letech se však tyto hodnoty ustálily. Průběh vývoje migračního přírůstku lze srovnávat s průběhem ve městě Hradec Králové.

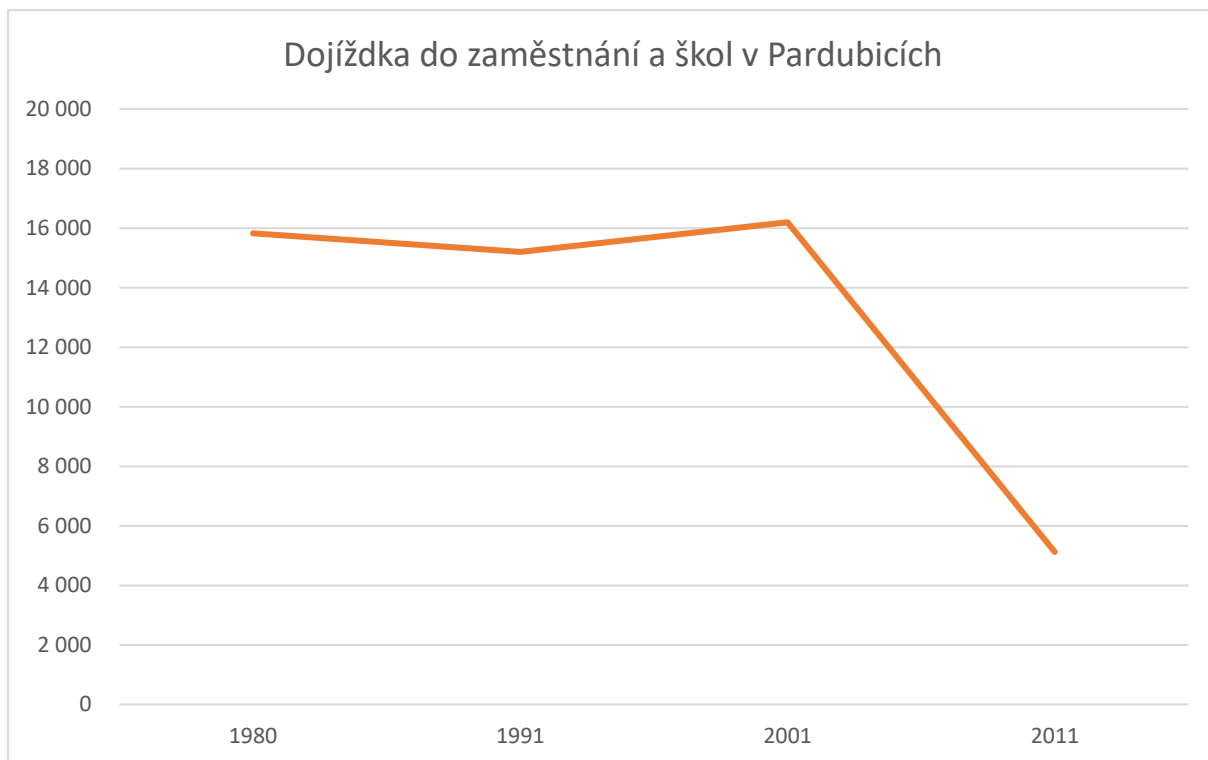

Obrázek 24: Počet dokončených bytů v Pardubicích v letech 1997 – 2016

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

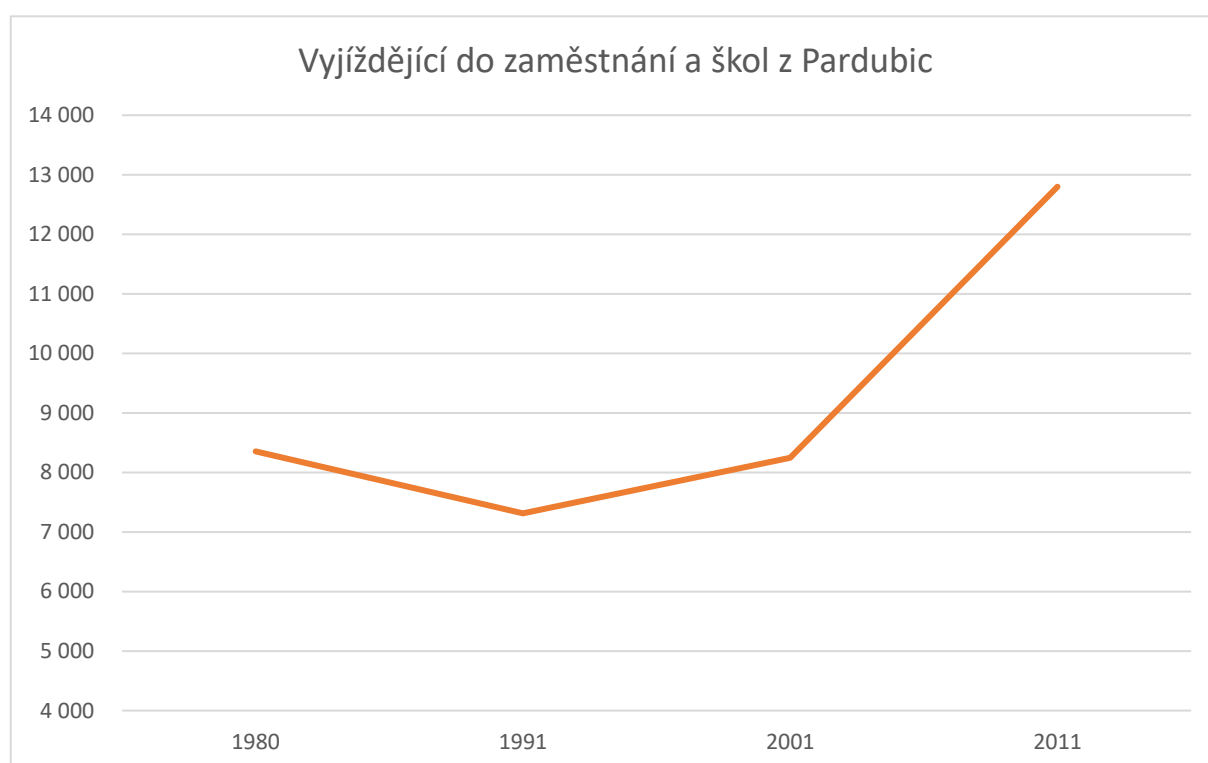
Nejvyšší hodnoty přinesl rok 2007 a naopak největší pokles rok 2013. V roce 2016 bylo v Pardubicích dokončeno celkem 235 bytů. Pro rok 2030 a plánovaný počet obyvatel 120 000 je potřeba dokončit ještě dalších 15 644 nových bytů. Demografická analýza, která je obsaženo v návrhu nového územního plánu města Pardubice přišla se závěrem, že při pokračujícím trendu a stagnaci počtu obyvatel bude celková potřeba bytů vlivem faktoru změny počtu obyvatel činit - 6 579.

Následující obrázky č. 25 a č. 26 zobrazují počet vyjíždějících obyvatel do zaměstnání a škol z města Hradec Králové a počet dojíždějících obyvatel do zaměstnání a škol do města Hradec Králové. Získaná data jsou dle Sčítání lidu, domů a bytů z dostupných let. Vývoj trendu je obdobný jako u dvou předešlých měst. Dojíždění lidí do zaměstnání a škol do Pardubic stále klesá, naopak přibývá počet obyvatel, kteří město Pardubice opouštějí kvůli zaměstnání či vzdělání. Lze to přisuzovat velmi dobrému železničnímu napojení na hlavní město Praha, které nabízí širší škálu pracovních nabídek. Město tak ztrácí na svém regionálním významu z hlediska zaměstnanosti. V obou případech byl zlomový rok 2001, kdy u dojížděky se stav z dlouhodobé stagnace změnil na prudký pokles a u vyjížděky se stav z dlouhodobé stagnace změnil na prudký nárůst.

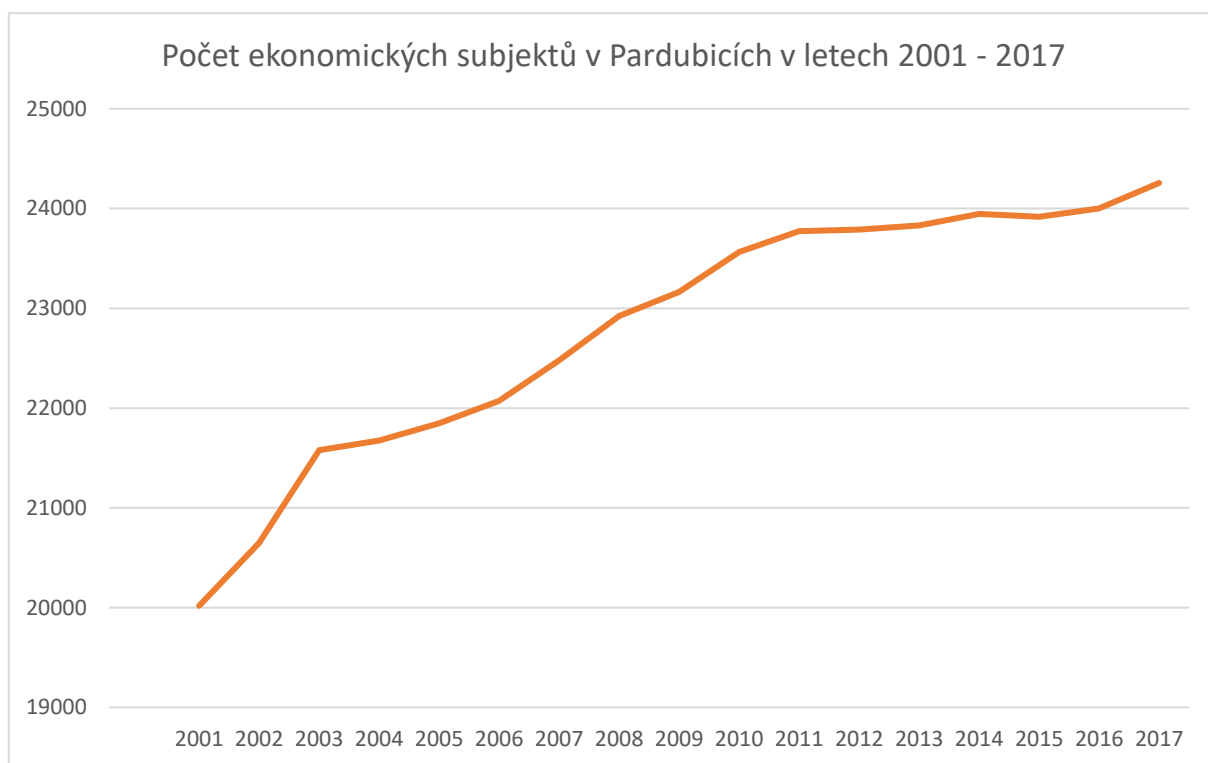
Obrázek 25: Dojíždka do zaměstnání a škol v Pardubicích

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Obrázek 26: Vyjíždějící do zaměstnání a škol z Pardubic

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

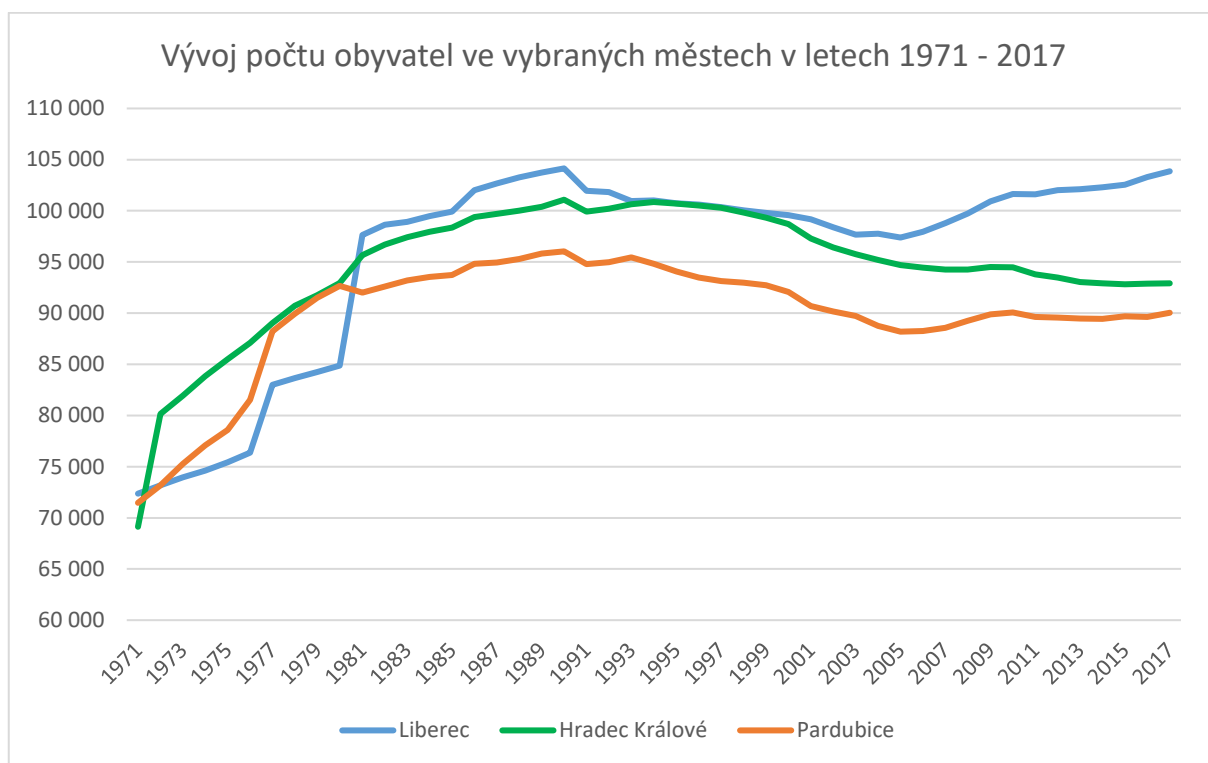

Obrázek 27: Počet ekonomických subjektů v Pardubicích v letech 2001 – 2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Počet ekonomických subjektů ve městě Pardubice má obdobný trend jako u města Hradec Králové. Vývoj tohoto počtu je přes celé sledované období mírně stoupající a nepřináší žádné výkyvy. Stejně jako u Hradce Králové tento rostoucí vývoj posiluje pozici města jako centra regionu.

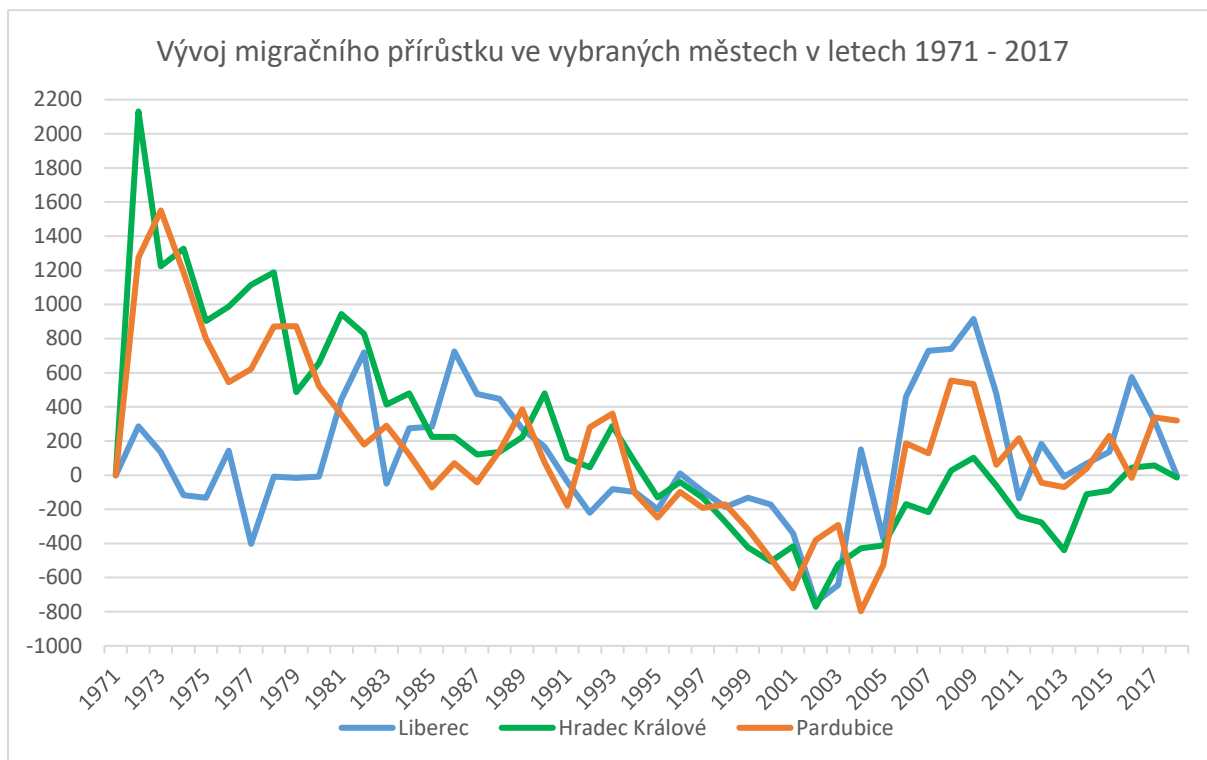
6 POROVNÁNÍ A VYHODNOCENÍ VYBRANÝCH MĚST

Obrázek 28: Vývoj počtu obyvatel ve vybraných městech v letech 1971 – 2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

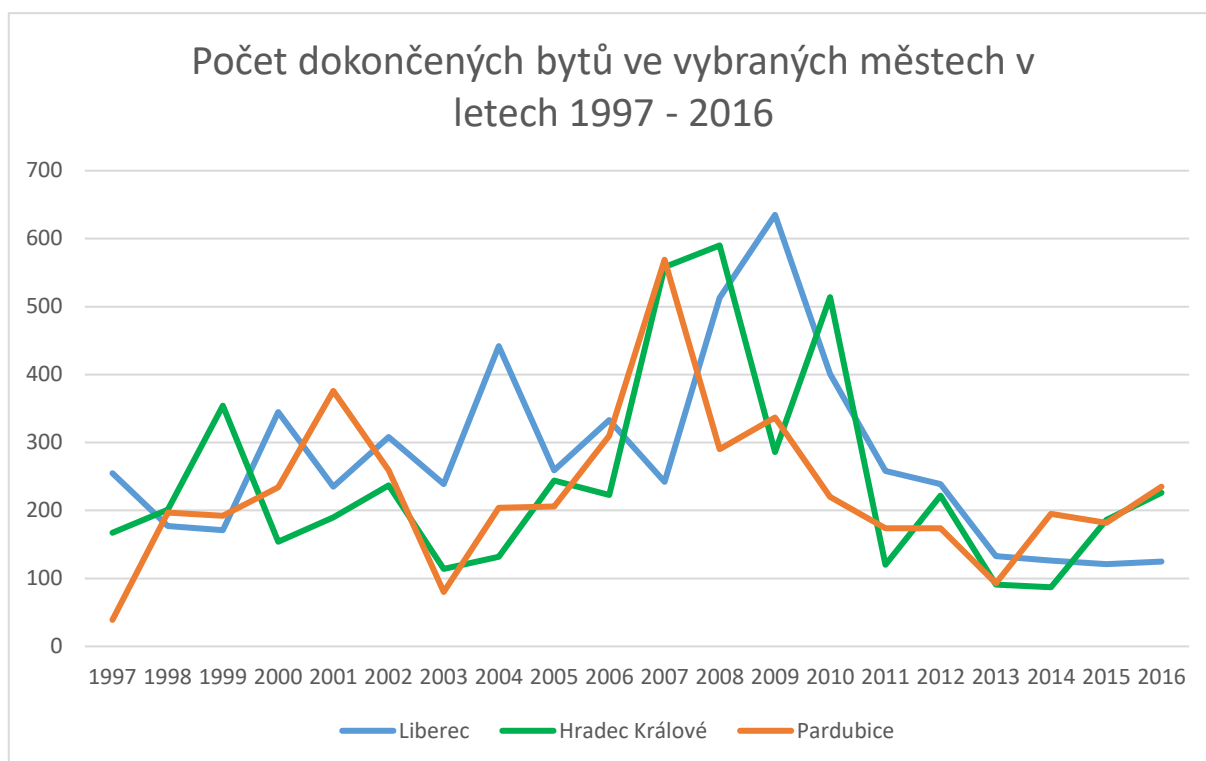
Vývoj počtu u všech sledovaných měst je téměř obdobný. Stotisícovou hranici počtu obyvatel přesáhl pouze Liberec. Hradec Králové a Pardubice se pohybují kolem hranice 90 tisíc obyvatel. Město Liberec počítá ve svém novém územním plánu s nárůstem o 1,09 % obyvatel, město Hradec Králové počítá se stagnací obyvatel a město Pardubice počítá s nárůstem o 25 % obyvatel do roku 2030. Je tedy patrné, že město Pardubice má ze všech těchto měst nejvyšší ambice, co se týče počtu obyvatel.

Obrázek 29: Vývoj migračního přírůstku ve vybraných městech v letech 1971 – 2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Z obrázku č. 29 je patrné, že zejména v 70. letech probíhaly velké rozdíly ve vývoji migračního přírůstku mezi jednotlivými městy, což je dáno rozdílnou intenzitou komplexní bytové výstavby ve $\frac{3}{4}$ 20. století. Průběh vývoje migračního přírůstku je u všech měst obdobný, avšak nastalé změny vždy přicházely v jiné časové období, nejvíce jsou ovlivněny společenskými změnami (Sametová revoluce) a ekonomickým prostředím (ekonomická krize v letech 2008 – 2009). Lze konstatovat, že velká změna nastala v roce 2006, kdy se tyto hodnoty začaly zvedat a nedošlo pak již k prudkým poklesům.

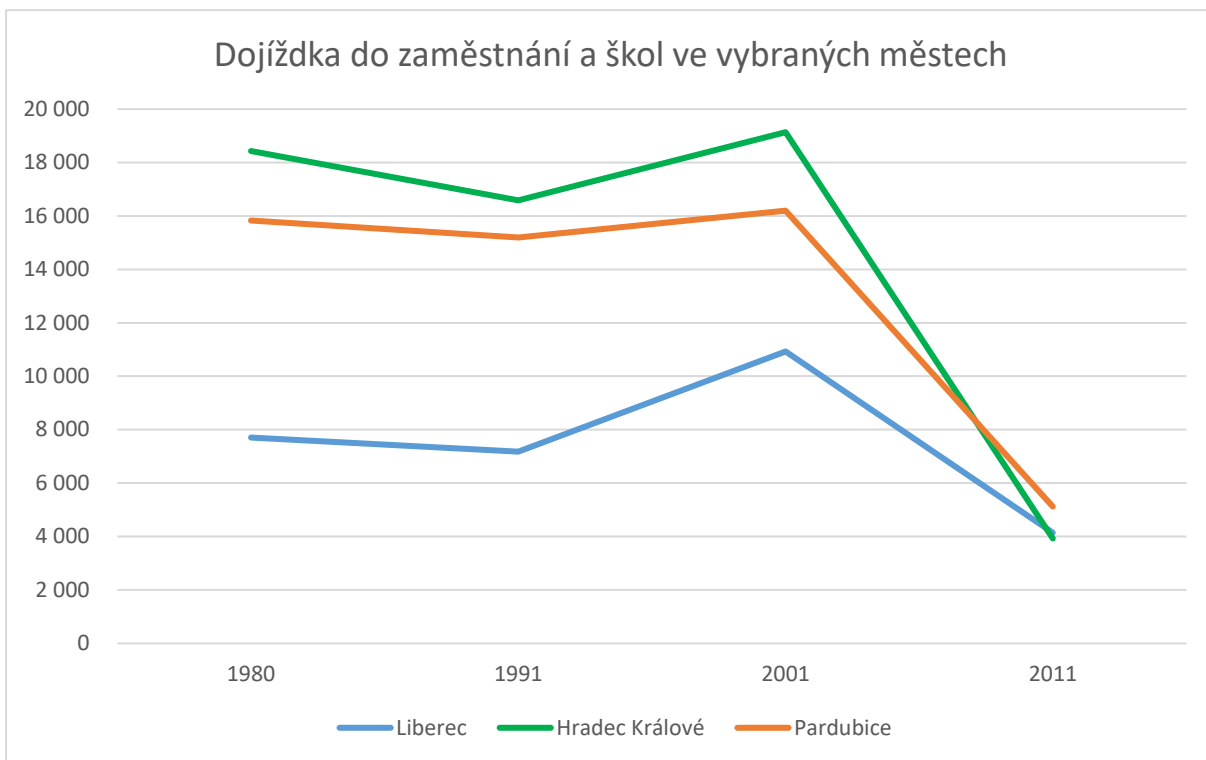

Obrázek 30: Počet dokončených bytů ve vybraných městech v letech 1997 – 2016

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

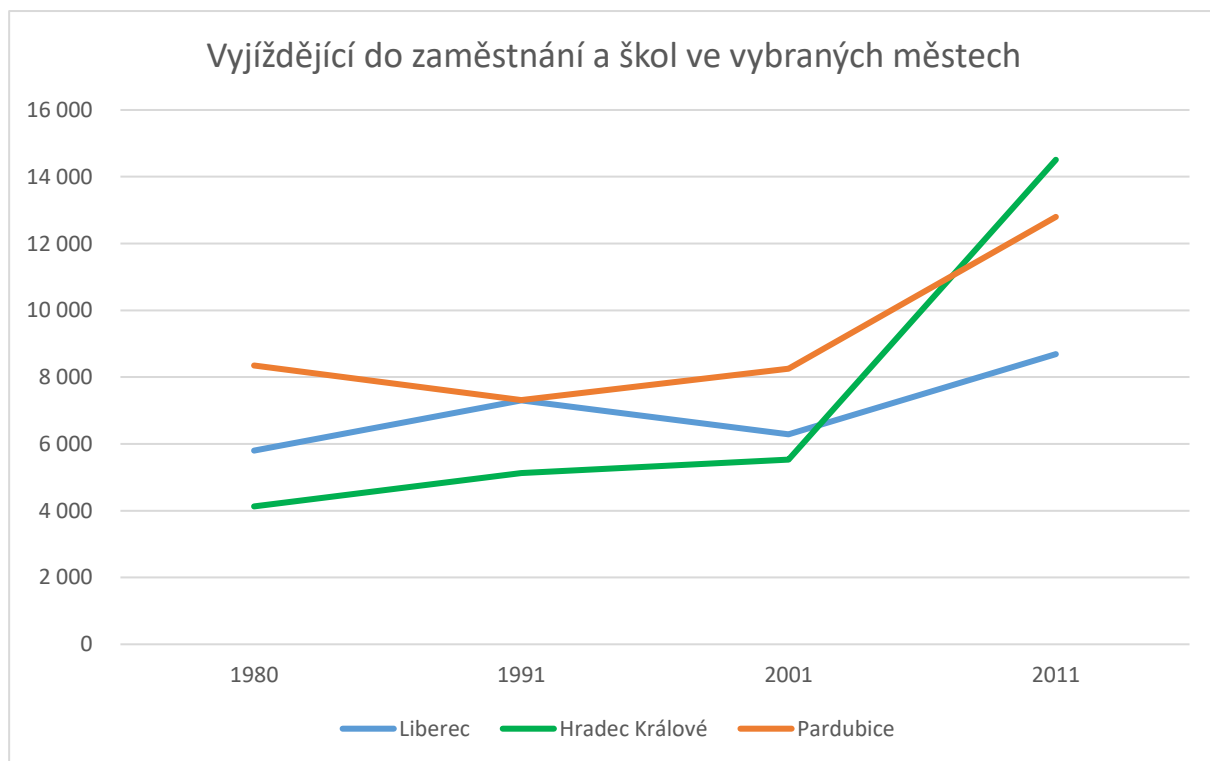
Z obrázku č. 30 lze vyčíst, že počet dokončených bytů ve vybraných městech prochází časem velkými změnami. Vývoj trendu mírně klesá u měst Liberec a Hradec Králové naopak u města Pardubice tento trend stoupá. Města Hradec Králové a Pardubice se drží v zásadě podobného vývoje, naopak město Liberec se od nich výrazně liší. Velký pokles proběhl v roce 2011 u měst Hradec Králové a Liberec. Naopak v Pardubicích proběhl velký pokles v roce 2008, lze to přisuzovat hospodářské krizi, která v tomto období probíhala. Každé město počítá ve svém územním plánu s nárůstem počtu nově dokončených bytů do roku 2030. V Liberci byl v roce 2011 celkový počet bytů 46 683 (dle ČSÚ), nárůst nových bytů do roku 2030 v celkovém počtu 8 203 by znamenal nárůst o 17,6 %. V Hradci Králové byl v roce 2011 celkový počet bytů 43 421 (dle ČSÚ) a nárůst do roku 2030 o 3 920 by znamenal nárůst o 9 %. V Pardubicích byl v roce 2011 celkový počet bytů 41 576 (dle ČSÚ) a nárůst do roku 2030 o 15 644 by znamenal nárůst bytového fondu o 37,6 %. Město Pardubice má tedy opět ze všech těchto sledovaných měst nejvyšší vyhlídky.

Na následujících obrázcích č. 31 a č. 32 je vyjížděka a dojížděka do zaměstnání a škol ve vybraných městech. Trend u všech měst je téměř obdobný, ukazuje to tedy správné zařazení do společného euroregionu NUTS2- Severovýchod. Všechna města se potýkají se stejnými problémy a to s velkým počtem vyjíždějících lidí z města a malým počtem lidí dojíždějících.

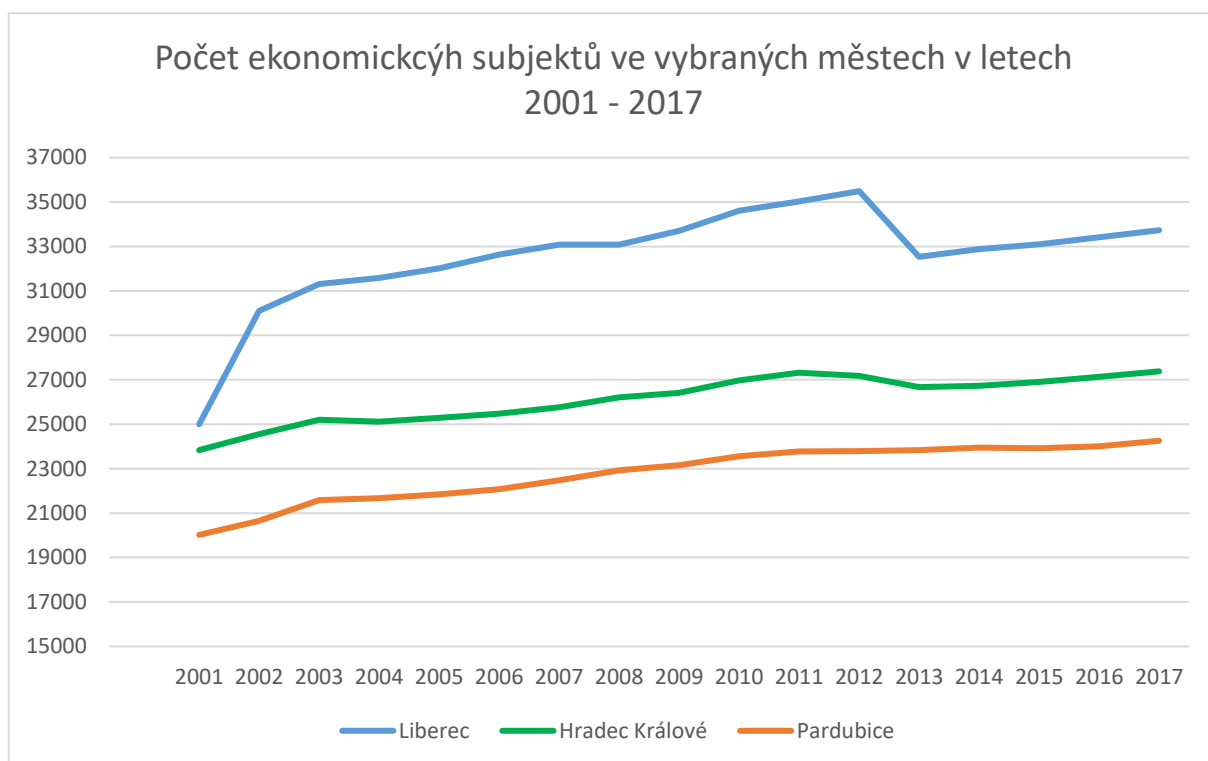
Obrázek 31: Dojíždka do zaměstnání a škol ve vybraných městech

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Obrázek 32: Vyjíždějící do zaměstnání a škol ve vybraných městech

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Obrázek 33: Počet ekonomických subjektů ve vybraných městech v letech 2001 – 2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Počet ekonomických subjektů je dle obrázku č. 33 konstantně stoupající. Velký pokles přišel pouze u města Liberec a to v roce 2013. Důvod tohoto výkyvu se nepodařilo zjistit. Počet ekonomických subjektů je jedním z ukazatelů, který ukazuje význam sídla v regionu. Na rozdíl od předchozích indikátorů, tento svědčí o posilování pozice sledovaných měst v jejich regionech.

Tabulka č. 4: Vyhodnocení cílů územního plánování

Cíle/město	Liberec	Hradec Králové	Pardubice
1) Vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území	SČ	SČ	SČ
2) Vytváření soustavného a komplexního řešení účelného využití prostorového uspořádání s cílem dosažení obecně prospěšného souladu veřejných a soukromých zájmů na rozvoji území	S	S	S
3) Orgány územního plánování postupem podle tohoto zákona koordinují veřejné i soukromé záměry změn v území, výstavbu a jiné činnosti ovlivňující rozvoj území a konkretizují ochranu veřejných zájmů	NV	NV	NV
4) Chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví	NV	NV	NV
5) V nezastavěném území lze umístit stavby, zařízení a jiná opatření, která jsou v souladu s jeho charakterem²	S	S	S
6) Na nezastavitelných pozemcích lze výjimečně umístit technickou infrastrukturu způsobem, který neznemožní jejich dosavadní užívání	S	S	S

Zdroj: vlastní zpracování dle Stavebního zákona

Hodnocení:

- Splňuje částečně (SČ)
- Splňuje (S)
- Nesplňuje částečně (NČ)
- Nesplňuje (N)
- Nebylo vyhodnocováno (NV)

² V nezastavěném území lze v souladu s jeho charakterem umístit stavby, zařízení, a jiná opatření pouze pro zemědělství, lesnictví, vodní hospodářství, těžbu nerostů, pro ochranu přírody a krajiny, pro veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu, přípojky a účelové komunikace, pro snižování nebezpečí ekologických a přírodních katastrof a pro odstraňování jejich důsledků, a dále taková technická opatření a stavby, které zlepšují podmínky jeho využití pro účely rekreace a cestovního ruchu, například cyklistické stezky, hygienická zařízení, ekologická a informační centra; doplňková funkce bydlení či pobytové rekreace není u uvedených staveb přípustná. Uvedené stavby, zařízení a jiná opatření včetně staveb, které s nimi bezprostředně souvisejí včetně oplocení, lze v nezastavěném území umístit v případech, pokud je územně plánovací dokumentace z důvodu veřejného zájmu výslovně nevyklučuje.

Tabulka č. 4 vyhodnocuje naplnění základních cílů územního plánování, které jsou uvedeny v zákoně č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (Stavební zákon). Tyto cíle byly vybrány proto, že Stavební zákon je hlavním právním předpisem pro rozvoj městského území. Dle uvedených údajů v tabulce jsou základní cíle územního plánování vybranými městy naplňovány. Všechna města se k jednotlivým cílům staví obdobně. V případě cíle č. 1 bylo vyhodnoceno, že jej vybraná města splňují pouze částečně. Města sice vytvářejí vhodné předpoklady pro výstavbu, ale se svými obsáhlými územními plány počítají s velkým růstem okrajových městských částí, což se nedá považovat za vhodné předpoklady pro udržitelný rozvoj. Cílem měst by mělo být především osidlování center měst a podporovat tak kompaktnost celého města. Cíle č. 2, č. 5 a č. 6 města Liberec, Hradec Králové a Pardubice naplňují. Cíle č. 3 a č. 4 nebyly v této práci vyhodnocovány.

7 ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo porovnat nové územní plány města Liberec, Hradec Králové a Pardubice s cíli stanovenými územním plánováním a popsány ve Stavebním zákoně. Z dostupných dat je patrné, že nové územní plány jsou v souladu s hlavními cíli územního plánování stanovenými v zákoně. Nabízejí svým obyvatelům vhodné podmínky pro život a zároveň vyhovující jejich požadavkům. Hlavním problémem těchto nových územních plánů jsou předpoklady s vysokým nárůstem obyvatel a s tím spojené potřeby pro novou zástavbu. Města se snaží vytvářet ideální podmínky a vytvářet nová území pro život, aby tak nalákala příslušné obyvatel. Demografická prognóza dlouhodobě ukazuje, že se spíše počet obyvatel snižuje, nelze tedy počítat s nějakým výrazným přílivem obyvatel. I přes všechny zjištěné skutečnosti, které jsou známy i představitelům daných měst, město Pardubice je ve svých výhledech velmi optimistické a ve svém novém územním plánu počítá s nárůstem obyvatel až o 30 tisíc. Naopak Hradec Králové a Liberec počítají i s ne příliš pozitivními variantami a jsou ve svém plánování více realističtější. V diplomové práci bylo provedeno porovnání vývoje počtu obyvatel ve městě a předpokládaným nárůstem obyvatel nových a bylo zjištěno, že takovýto průběh není možný.

Všechna sledovaná města (Liberec, Hradec Králové, Pardubice) patří do statistického euroregionu NUTS2 –Severovýchod a interpretovanými výsledky dokázala své správné zařazení. I přes větší vzdálenost mezi městy ve východních Čechách a Libercem jsou mezi těmito městy shodné trendy vývoje. V Liberci jako v jediném dochází k nárůstu obyvatel v čase, i přesto se potýká se stejnými problémy jako zbylá dvě města a to je s vysokým počtem vyjíždějících do zaměstnání a škol a naopak s nízkým počtem dojíždějících.

Dle získaných dat a zobrazených výsledků, lze u Hradce Králové a Pardubic hovořit o klesání počtu obyvatel. Tuto skutečnost lze pravděpodobně spojovat s tzv. metropolizací, což je vyšší fáze urbanizace a vyznačuje se tím, že dochází k rostoucímu soustředování obyvatel do metropolitních oblastí. V České republice je tato metropole jedna a to je hlavní město Praha. Z Hradce Králové i Pardubic je krátká dojezdová vzdálenost do Prahy, která nabízí širokou škálu pracovních míst, a proto většina lidí volí tuto variantu dojížděky a poté, v případě stabilního zaměstnání, i k možnému přesunu.

Dostupné výsledky zobrazují mírný nárůst obyvatel ve vybraných městech. Nové územní plány, které v současné době sestavuje každé z měst, počítají v případě Liberce s nárůstem o 1,09 % obyvatel, ve městě Hradec Králové počítají spíše se stagnací obyvatel

a město Pardubice počítá s vysokým nárůstem obyvatel a o až o 25 % do roku 2030. Potřebám těchto obyvatel jsou v územních plánech vyčleněny nové bytové jednotky a nová zastavěná území.

Pro naplnění cílů práce byly stanoveny dvě hypotézy. Hypotéza č. 1, která říká, že města České republiky naplňují v praxi úkoly, které jim stanovuje Stavební zákon. Z dostupných výsledků lze říci, že naplňováním cílů stanovených ve Stavebním zákoně všechna města tuto hypotézu potvrzují. Zajišťují tak vhodné podmínky pro obyvatele na svých územích. V případě hypotézy č. 2 – města České republiky naplňují ve svých územních plánech principy udržitelného rozvoje, lze konstatovat, že tuto hypotézu nelze potvrdit. Jedním ze základních principů trvale udržitelného rozvoje je dle Maiera (2012) vyšší obytné hustoty. Pokud jsou ve městech vytvořeny kompaktní formy bydlení, snižuje se tak potřeba nových pozemků pro výstavbu a je tak dán nižší tlak na ekosystémy v okolí města. Současně intenzita využití území umožňuje lepší občanskou vybavenost a dopravní dostupnost. Z hlediska tohoto principu není hypotéza naplňována, jelikož se v nových územních plánech všech třech měst počítá převážně s rozvojem území. S rozšířením území dochází také k větším požadavkům na dopravní infrastrukturu a občanskou vybavenost.

Všechna tři zmíněná města – Liberec, Hradec Králové a Pardubice – by měla vést taková politická rozhodnutí, která na území měst povedou k zachování principů udržitelného rozvoje a ve svých územních plánech by měla zohledňovat i jiné možnosti pro rozvoj a růst města a jiné možnosti pro bydlení obyvatel. Ve všech městech se nachází velká spousta opuštěných budov, které by mohly být zahrnuty do územních plánů a to i například pro potřeby bydlení.

LITERATURA

- [1] BRUNDTLAND, G. H. (ed.), 1987. *Our Common Future*. Oxford: Oxford University Press.
- [2] EBEL M., 2007. *Dějiny českého stavebního práva*. Praha: ABF - Arch. Stavební právo. ISBN 978-80-86905-21-1.
- [3] EU. EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA, 2000. *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2493/2000 ze dne 7. listopadu 2000 o opatřeních na podporu plného začlenění rozměru životního prostředí do procesu rozvoje rozvojových zemí*. [online]. [cit. 2018-06-10]. Dostupné z [www.mzp.cz/ris/ais-risdb-ec-table.nsf/AE7C5B692102DB85C1256DDA003D8A-DC/\\$file/32000R2493Fin.pdf](http://www.mzp.cz/ris/ais-risdb-ec-table.nsf/AE7C5B692102DB85C1256DDA003D8A-DC/$file/32000R2493Fin.pdf)
- [4] FERENČUHOVÁ S., GALČANOVÁ L. a VACKOVÁ B. (eds.), 2010. *Československé město včera a dnes: každodennost - reprezentace - výzkum*. Červený Kostelec: Pavel Mervart. ISBN 978-80-87378-44-1.
- [5] HORSKÁ P., MAUR E. a MUSIL J., 2002. *Zrod velkoměsta: urbanizace českých zemí a Evropa*. Praha: Paseka. ISBN 80-7185-409-3.
- [6] *HKCITY* [online]. [cit. 2018-06-15]. Dostupné z: <http://www.hkcit.cz/informace-o-meste-hradec-kralove/nejvetsi-zamestnavatele/>
- [7] *Hradec Králové* [online]. [cit. 2018-06-15]. Dostupné z: <https://www.hrdeckralove.org/urad/zakladni-informace-1>
- [8] HRŮZA J., 1977. *Slovník soudobého urbanismu*. Praha: Odeon.
- [9] HRŮZA J., 2014. *Svět měst*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1808-3.
- [10] HURBANOVÁ L., 2014. *Vývoj urbanizace ve světě a současné postmoderní město*, Diplomová práce, Masarykova Univerzita.
- [11] CHARBUSKÝ M., 2003. *Řízení měst v historickém vývoji*. Vyd. 4. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 80-7194-394-0.
- [12] *Liberec* [online]. [cit. 2018-06-15]. Dostupné z: <http://www.liberec.cz/cz/mesto-samosprava/profil-statut-mesta/zakladni-udaje-meste/>
- [13] MAIER K., 2000. *Ekonomika územního rozvoje*. Praha: Grada. Města a obce. ISBN 80-7169-644-7.
- [14] MAIER K., 2012. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4198-7.

- [15] MAIER K., 2004. *Územní plánování*. Vyd. 2. přeprac. Praha: České vysoké učení technické. ISBN 80-01-02240-4.
- [16] *Moderní město* [online]. [cit. 2018-06-15]. Dostupné z:
https://www.cez.cz/edee/content/file/static/encyklopedie/encyklopedie-energetiky/01/modermesto_7.html
- [17] *Návrh územního plánu města Liberec* [online]. [cit. 2018-06-15]. Dostupné z:
<http://www.uzemniplanliberec.cz/textova-cast/zavazna-cast>
- [18] *Návrh územního plánu města Pardubice* [online]. [cit. 2018-06-15]. Dostupné z:
<http://www.pardubice.eu/urad/radnice/uzemni-planovani/uzemni-plan-mesta-pardubice/novy-uzemni-plan-mesta-pardubic/navrh-uzemniho-planu/>
- [19] *Nový územní plán Hradce Králové* [online]. [cit. 2018-06-15]. Dostupné z:
<https://www.hradeckralove.org/urad/novy-uzemni-plan-hradce-kralove>
- [20] *Nový územní plán Liberec* [online]. [cit. 2018-06-15]. Dostupné z:
<http://www.uzemniplanliberec.cz/>
- [21] OSBORNE R., 2010. *Dějiny klasického Řecka*. Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3233-6.
- [22] *Pardubice* [online]. [cit. 2018-06-15]. Dostupné z:
<http://cz.visitpardubice.com/zakladni-informace/>
- [23] PLOS J., 2007. *Nový stavební zákon s komentářem pro praxi*. Praha: Grada. ISBN 80-247-1586-4.
- [24] PŘEMYSL OTAKAR II., PECHÁČEK, K. a NIKIFOROV V., ed, 1977. *Jihlavský městský stavební řád z roku 1270 ; [vyd.] K. Pecháček, Vladimír Nikiforov*. Jihlava: Okresní archiv.
- [25] RYDVALOVÁ P., ŽIŽKA M. a HRUŠOVÁ B., 2010. *Cesta rozvoje obce. Liberec: VÚTS*. ISBN 978-80-87184-14-1.
- [26] *Sustainable development* [online]. [cit. 2018-06-15]. Dostupné z:
www.sustainabledevelopment.un.org
- [27] SÝKORA L. (ed.) 2002. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, o.p.s.

- [28] ŠILHÁNKOVÁ V., KOUTNÝ J. a ČABLOVÁ M., 2010. *Urbanismus a územní plánování*. Vyd. 2. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 978-80-7395-310-2.
- [29] ŠILHÁNKOVÁ V., 2007. *Suburbanizace - hrozba fungování (malých) měst*. Hradec Králové: Civitas per populi. ISBN 978-80-903813-3-9.
- [30] Zákon č. 183/2006 Sb. Zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)
- [31] *Zásady a pravidla územního plánování*, 1983. Brno: Výzkumný ústav výstavby a architektury.
- [32] Zdroje dat z ČSÚ a SLDB [online]. [cit. 2018-06-15]. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/csu/czso/scitani-lidu-domu-a-bytu-dojizdka-a-vyjizdka-k-132001-wnoxqfzxc>
https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=SCHIST01aobyv&z=T&f=TABULKA&skupId=1187&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_U~401_null_&katalog=31674&pvo=SCHIST01aobyv&evo=v425_!_VUZEMI97-101_1
<https://www.czso.cz/csu/xl/obyvatelstvo-xl-okresy>,
https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&pvo=SCHIST04domy&z=T&f=TABULKA&sp=A&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_U~501_null_&katalog=31674&pvokc=65&pvoch=5309,
https://www.czso.cz/csu/czso/bvz_cr